

EKONOMI
HÖGSKOLAN
Lunds universitet

Nationalekonomiska institutionen

Kandidatuppsats

Februari 2008

EU:s utvidgning mot öst

Regional integration och FDI

av

Elin Jönsson

Elin Åkerman

Handledare: Yves Bourdet

Sammanfattning

Syftet med denna uppsats är att granska effekterna av regional integration på FDI hos de länder som blev medlemmar i EU 2004 samt 2007. Utifrån teori gällande sambandet mellan regional integration och FDI, analyseras empirisk data över stock och flöden av FDI till de nya medlemsländerna i syfte att utreda förekomsten av investeringsalstring och/eller investeringsomfördelning inom denna integration av typen öst-väst där det råder stora skillnader i inkomstnivå mellan medlemsländerna. Analysen visar att FDI till de nya medlemsländerna, både från andra medlemsländer och tredje land, har ökat till följd av ländernas medlemskap i EU. Mätt i absolutvärde kan det konstateras att FDI från andra medlemsländer är avsevärt mycket större än FDI från tredje land. Vidare har de nya medlemsländerna upplevt investeringsalstring och investeringsomfördelning från andra medlemsländer samt investeringsomfördelning där FDI från EU15 flyttar från tredje land till de nya medlemsländerna. Dessa effekter på FDI från EU15 är större än den investeringsalstring som samtidigt skett från tredje land.

Nyckelord: EU, FDI, investeringsalstring, investeringsomfördelning, regional integration.

Innehållsförteckning

1	BAKGRUND	6
1.1	SYFTE	6
1.2	METOD	7
1.3	AVGRÄNSNING	7
1.4	DISPOSITION	8
2	TIDIGARE FORSKNING	9
3	REGIONAL INTEGRATION OCH FDI - TEORETISKA ASPEKTER	11
3.1	REGIONAL INTEGRATION	11
3.1.1	<i>Statiska effekter</i>	12
3.1.2	<i>Dynamiska effekter</i>	12
3.2	FDI	13
3.3	BESTÄMNINGSFAKTORER	14
3.3.1	<i>OLI-paradigmet</i>	15
3.3.2	<i>Bestämningsfaktorer bakom FDI till EU</i>	16
3.4	EFFEKTER AV REGIONAL INTEGRATION PÅ FDI	17
3.4.1	<i>Klassifikationsdimensioner</i>	18
3.4.2	<i>Investeringsalstring och investeringsomfördelning</i>	20
4	FDI I ÖSTEUROPA	22
4.1	KLASSIFIKATIONSDIMENSIONER – UPPVISADE EFFEKTER PÅ FDI	23
4.2	INVESTERINGSALSTRING OCH INVESTERINGSOMFÖRDELNING – FDI FRÅN EU	26
4.3	INVESTERINGSALSTRING – FDI FRÅN TREDJE LAND	30
4.4	JÄMFÖRELSE AV EFFEKTER	34
5	SLUTSATSER	36
	REFERENSFÖRTECKNING	40
	APPENDIX A	44
	APPENDIX B	45

Diagram, figurer och tabeller

Diagram

Diagram 4.1 Total FDI-stock	23
Diagram 4.2 FDI-stock från EU15	27

Figurer

Figur 3.1 Klassifikationsdimensioner	19
Figur 4.1 Klassifikationsdimensioner – uppvisade effekter på FDI	25

Tabeller

Tabell 4.1 FDI-flöde inom EU	28
Tabell 4.2 FDI-flöde från EU15	30
Tabell 4.3 FDI-stock från tredje land.....	31
Tabell 4.4 De nya medlemsländernas andel av FDI från tredje land till EU	32
Tabell 4.5 FDI-flöde från tredje land.....	33

Lista över förkortningar

EG	Europeiska gemenskaperna
EU	Europeiska unionen
EU15	Medlemsländer före utvidgningen 2004
Eurostat	EU:s statistikmyndighet
FDI	Foreign direct investment
NAFTA	North American Free Trade Agreement
NMS	Nya medlemsländer 2004 och 2007
NMS10	Nya medlemsländer 2004
OECD	Organisation for Economic Co- operation and Development
OLI	Ownership, Localisation, Internalisation
TRIMs	Trade Related Investment Measures
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development

1 Bakgrund

I maj 2004 utvidgade EU sin tullunion med tio nya medlemsländer – Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern – i enlighet med de medlemskapsförhandlingar som avslutats två år tidigare. I januari 2007 kom EU att bestå av totalt tjugosju medlemsländer då även Bulgarien och Rumänien ingick medlemskap i EU.

De tolv nya medlemsländerna skiljer sig betydligt från tidigare medlemsländer i termer av inkomst per capita och ekonomisk struktur, vilket medför särskilda lokalisering fördelar för de nya medlemsländerna vid regional integration. Detta gäller i synnerhet vid denna form av integration, ”nord-syd”¹, som EU har övergått till att vara i och med utvidgningen mot öst.

Genom att ingå i den europeiska integrationen ökar möjligheten för de nya medlemsländerna att på både kort och lång sikt förvärva ekonomiska fördelar, där FDI är av särskild betydelse. FDI genererar högre sysselsättning och produktivitet, överför teknologi och kunskap samt främjar export, vilka är faktorer som bidrar till högre ekonomisk tillväxt och därmed gör FDI till ett viktigt redskap för de nya medlemsländernas långsiktiga utveckling.

1.1 Syfte

Uppsatsens syfte är att granska sambandet mellan integration av typen öst-väst och FDI till de nya medlemsländerna. Uppsatsen undersöker hur de nya medlemsländernas stock och inflöde av FDI har påverkats av ländernas integration i EU.

¹ I uppsatsen benämns denna integrationstyp öst-väst

De frågor som uppsatsen ämnar besvara är följande:

- *Hur har FDI till de nya medlemsländerna påverkats i samband med EU-medlemskapet?*
- *Har de nya medlemsländernas inträde i EU gett upphov till investeringsalstring och/eller investeringsomfördelning? Vilken effekt har varit störst?*

1.2 Metod

Uppsatsen kommer att utgå ifrån teorier inom ekonomisk integration som behandlar sambandet mellan regional integration och FDI där fokus ligger på begreppen investeringsalstring och investeringsomfördelning av Kindleberger. Uppsatsen ämnar jämföra teorin med tillgänglig empirisk data som främst kommer att hämtas från Eurostat och UNCTAD, men även från ländernas centralbanker och statistiska institut.

1.3 Avgränsning

De tolv nya medlemsländerna blev formella medlemmar av EU 2004 och 2007, vilket innebär att för kort tid har passerat för att slutgiltiga slutsatser gällande den regionala integrationens effekt på FDI ska kunna dras. Samarbetet mellan EU och de nya medlemsländerna startade dock mycket tidigare, då anslutningen sker stegvis. Vid olika tidpunkter under perioden 1970 till 1996 slöt varje enskilt land associationsavtal med EU i ett led att öka ländernas tillträde till EU:s inre marknad (Regeringskansliet, *Milstolpar i EU:s utvidgning*). Utifrån detta kan länderna redan då ses som en del av den regionala sammanslutningen, vilket borde leda till effekter på FDI redan före det officiella inträdet.

I uppsatsen granskas endast inåtriktad stock samt inflöde av FDI då förändringar i den utåtriktade stocken och utflödet av FDI inte skulle påverka resultatet som eftersöks och som därmed inte är relevant för uppsatsens syfte och problemställning. Då FDI nämns i uppsatsen avser detta därmed inåtriktad FDI-stock eller inflöde av FDI.

Då flöden av FDI kan fluktuera väsentligt från ett år till ett annat, medan FDI-stocken uppvisar en mer jämn nivå och därför ger en mer rättvisande bild av den ackumulerade mängden FDI, dras slutsatser i första hand utifrån data över FDI-stock, medan data över FDI-flöde används som komplement vid bristfällig data för stock. Till följd av att uppsatsen studerar tolv länder där tillgång till data varierar kraftigt, baseras resultatet på tidsperioder med varierande längd från år 1996 till 2006.

Det är viktigt att påpeka att denna uppsats inte behandlar välfärdseffekter till följd av förändringar av FDI. Även om det underliggande antagandet säger att ökade flöden av FDI gynnar tillväxt och utveckling inom den regionala sammanslutningen, är det av vikt att känna till att välfärdseffekten inom regionen kan vara negativ i de fall då den regionala integrationen försämrar resursallokeringen, orsakar snedvridningar eller då tredje land drabbas negativt till följd av investeringsomfördelning (Blomström, Kokko, 1997, s 2).

1.4 Disposition

Uppsatsen är disponerad på följande sätt. Nästa avsnitt redovisar för tidigare forskning som ger en inblick i möjliga effekter på FDI som kan följa regional integration mellan länder som uppvisar stora skillnader i inkomstnivåer. Efterföljande avsnitt definierar de centrala begreppen regional integration och FDI, samt redogör för teorier som behandlar bestämningsfaktorer till FDI och effekter av regional integration på FDI. Avsnitt fyra utgör den empiriska delen där all data redovisas och används för att illustrera teorier om sambandet mellan regional integration och FDI som togs upp i det föregående avsnittet. I det sista avsnittet summeras uppsatsen i stora drag och de slutsatser som uppsatsen lett fram till redovisas.

2 Tidigare forskning

Tidigare forskning visar att antalet utländska företag i de nya medlemsländerna och dessa länders FDI-stockar har ökat markant sedan mitten av 1990-talet. År 2004 översteg FDI i de nya medlemsländerna 190 miljarder euro, där merparten av investeringarna kom från de gamla medlemsländerna. Tyskland är den främsta investeraren, särskilt i Ungern, Polen och Slovakien, medan de nordiska länderna i första hand investerar i de baltiska staterna (Europa – Gateway to the European Union)

EU:s östutvidgning och dess effekter på FDI är ett ämnesområde där tillgång till tidigare forskning är begränsad. Som komplement redovisas därför utfallet för sambandet mellan regional integration och FDI inom NAFTA.

I december 1992 ingick USA, Canada och Mexiko ett integrationsavtal som den första formella regionala sammanslutningen mellan länder som uppvisade stora skillnader i inkomstnivå, och i januari 2004 trädde detta avtal i kraft (Blomström, Kokko, 1997, s 27-31). Under tidsperioden 1989 till 1994 har inflödet av FDI till Mexiko ökat stadigt från mindre än tre till nära åtta miljoner USD. Antalet amerikanska företag i Mexiko har ökat till följd av medlemskapet i NAFTA, men den största ökningen av investeringar ägde dock rum långt före NAFTA skapades. Sedan 1992 är USA:s FDI-position i Mexiko nästintill oförändrad och andelen FDI som USA investerar i Mexiko har minskat. Detta innebär att det är tredje land som under de senaste åren har stått för den största delen av Mexikos inflöde av FDI. Dessa investeringar har som uppgift att producera till de amerikanska och kanadensiska marknaderna och är troligtvis riktade till den lokala marknaden till följd av Mexikos förbättrade ekonomiska och institutionella situation, men investeringsflödena representerar även en viss grad av investeringsalstring och investeringsomfördelning.

Tidpunkten och karaktären hos förändringarna av USA:s investeringsposition tyder på att NAFTA ej med säkerhet har varit den huvudsakliga orsaken till det ökade inflödet av FDI från USA till Mexiko. En lika viktig orsak är troligtvis reformen av regelverket för FDI som genomfördes 1989 i syfte att attrahera FDI till Mexiko. Reformen följdes av en signifikant ökning av inflödet av FDI från USA. Då Mexiko senare blev medlem av NAFTA liberaliserades regelverket ytterligare, men eftersom många amerikanska företag redan fanns på plats i Mexiko till följd av reformen och eftersom integrationsavtalet redan garanterade USA tillgång till den mexikanska marknaden, ökade inte inflödet av FDI från USA till Mexiko lika markant denna gång. Däremot ökade inflödet av FDI från tredje land till Mexiko avsevärt.

Integration av typen nord-syd är väldigt fördelaktigt för de länder inom den regionala sammanslutningen som är mindre utvecklade samtidigt som denna integrationsform mellan länder med stora skillnader i inkomstnivå är en förutsättning för att dessa positiva effekter på FDI ska uppstå. I Mexikos fall sammanföll medlemskapet i NAFTA med reformer som liberaliserade regelverket kring FDI, vilket bidrog till att integrationsavtalet medförde en positiv effekt i form av djupare grad av integration i landet. Då Mexiko även besitter stora lokalisering fördelar i jämförelse med USA och Canada i form av marknadsorienterad ekonomisk politik, geografisk närhet och relativt billig och utbildad arbetskraft, har detta lett till att den regionala integrationen har sammanfallit med betydande ökningar i inflödet av FDI, i synnerhet från tredje land.

Då de nya medlemsländerna i EU motsvarar Mexiko, det vill säga att de utgör samma typ av land i en integration av typen nord-syd, kan det antas att de nya medlemsländerna kommer att erfara samma positiva effekt av regional integration på FDI som då Mexiko blev medlem av NAFTA.

3 Regional integration och FDI - teoretiska aspekter

Detta avsnitt ämnar klargöra de teoretiska sambanden mellan regional integration och FDI. Då effekten av regional integration på FDI skiljer sig betydligt åt beroende på vilket syfte som ligger bakom investeringen redovisas dessa bestämningsfaktorer och därefter beskrivs möjliga effekter på FDI. För att underlätta förståelsen av följande teorier inleds avsnittet med definitioner av de centrala begreppen regional integration och FDI.

3.1 Regional integration

Regional integration mellan länder är en process med syfte att uppnå ekonomiska mål så som förbättrad resursallokering och bytesförhållanden, bättre utnyttjande av stordriftsfördelar, ökad X-effektivitet² och högre tillväxt. Det finns två former av regional integration, negativ och positiv. Negativ integration innebär avskaffande av handelshinder och diskriminerande åtgärder. Positiv integration omfattar däremot skapande av nya institutioner och gemensamma instrument för att integrera området.

Regional integration kan vidare delas upp i fem olika typer - frihandelsområde, tullunion, gemensam marknad, monetär union samt ekonomisk och monetär union - beroende på grad av integration. EU utgör en tullunion, vilket innebär att tullar mellan medlemsländerna har avskaffats och att en gemensam yttre tull mot tredje land har införts. Inom EU har man även

² Definition: Intern effektivitet. Att användning och kombination av resurser inom produktion och distribution är optimal samt att samtliga sysselsatta utför sitt arbete på bästa möjliga sätt.

skapat en så kallad Inre marknad där det råder fri rörlighet för varor, tjänster, arbetskraft och kapital.

Den främsta anledningen till att länder väljer att delta i regionala sammanslutningar är de ekonomiska fördelarna som integrationen kan medföra, men de politiska fördelarna som exempelvis ett gemensamt regelverk är också av betydelse.

3.1.1 Statiska effekter

Två statiska effekter som följer regional integration kallas *handelsalstring* och *handelsomfördelning*, begrepp som formulerades av Viner 1953 (se till exempel Senior Nello, 2005, s 92). Handelsalstring uppkommer då ett land som tillhör den regionala sammanslutningen ökar sin import från andra medlemsländer för att ersätta den inhemska produktionen och för att möta en större inhemsk efterfråga. Handelsomfördelning innebär däremot att ett medlemsland ersätter billig import från tredje land med dyrare import från annat medlemsland till följd av att tullar på inomregional handel avskaffas vid regional integration. Import från andra medlemsländer blir därmed billigare jämfört med import från tredje land, vilket leder till att mindre effektiv produktion gynnas framför mer effektiv sådan.

3.1.2 Dynamiska effekter

De dynamiska effekterna som följer regional integration påverkar flödet av FDI mellan länder, men många gånger gäller omvänt orsakssamband. Detta innebär att FDI är en av flera faktorer som fungerar som katalysator för de dynamiska effekterna. Större flöden av FDI bidrar till förbättrad effektivitet genom specialisering, stordriftsfördelar och geografisk koncentration av ekonomisk aktivitet, vilket leder till att företag behåller sina lokaliseringfördelar som i sin tur attraherar FDI till landet. Ökade flöden av FDI främjar även teknologiöverföring och teknologispredning genom spillover-effekter till förmån för de lokala företagen. De dynamiska effekterna kan även uppkomma då regional integration skapar

en större marknad. Den större marknaden medför positiv effekt på företagets stock av immateriella tillgångar, vilka i sin tur stimulerar FDI (Blomström, Kokko, 1997, s 12-13).

3.2 FDI

FDI definieras som internationella investeringar från en enhet i ett land, *direktinvesteraren*, till en enhet i ett annat land, *direktinvesteringsföretaget* (OECD, *OECD Glossary of Foreign Direct Investment Terms and Definitions*). Investeringens syfte är att skapa en långsiktig relation där direktinvesteraren har stort inflytande i direktinvesteringsföretaget.

Att vara ett direktinvesteringsföretag innebär att direktinvesteraren äger minst tio procent av företaget eller att denne innehar rösträtt i företaget, vilket ger direktinvesteraren möjlighet att påverka hur företaget styrs. Direktinvesteraren kan vara en individ, ett privat eller offentligt ägt dotterbolag eller filial, en regering eller en grupp individer (OECD, *OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment*).

Skiljelinjen mellan vad som är *direktinvestering* och *portföljinvestering* anges vara tio procent. Ett aktieinnehav på mer än tio procent räknas som en direktinvestering medan ett innehav på mindre än tio procent definieras som en portföljinvestering. Procentsatsen är endast en riktlinje, vilket innebär att en procentandel på mer än tio inte garanterar ett större inflytande för direktinvesteraren och vice versa (Duce, Banco de España, 2003).

FDI klassificeras utifrån tre faktorer, där den första faktorn är investeringens *riktning*. En investering kan vara inåtriktad eller utåtriktad och i dessa sammanhang talar man därför om *hemland* och *mottagarland*. Hemlandet investerar i mottagarlandet. Den andra faktorn är *instrument*, vilket utgör det kapital som investeras. Det kan exempelvis vara aktier, lån eller återinvesterad vinst (UNCTAD, *Definitions of FDI*). FDI kan även delas upp i *vertikala* och *horisontella*. Vertikala FDI innebär att produktionen delas upp i produktionsled där varje enskilt led placeras i det land eller den region med störst lokalisering fördelar, vilket medför mest kostnadseffektiv produktion. Horisontella FDI kallas det då företaget väljer att etablera sig i flera länder med tillverkning av samma slutprodukt. Anledningen till detta är bland annat

att förlägga produktionen närmare sina utländska marknader för att således undvika handelshinder och dra nytta av lägre transportkostnader (Eurostat, *European Union foreign direct investment yearbook 2006*).

FDI kan mätas i olika enheter, antingen som *stock* eller *flöde*. En stock av FDI motsvarar den ackumulerade mängden FDI vid en särskild tidpunkt, exempelvis i slutet av en viss tidsperiod. Det finns två typer av FDI-stock, där den utåtriktade FDI-stocken motsvarar värdet av FDI-tillgångar som hemlandet har i mottagarlandet, medan den inåtriktade FDI-stocken utgör en form av skuld för mottagarlandet som utgörs av de investeringar som hemlandet gör i mottagarlandet. Ett flöde av FDI definieras som förändringar i utländskt ägande av produktionsfaktorer eller som de nya investeringar som görs under en viss period (Eurostat *Yearbook 2006-07*).

3.3 Bestämningsfaktorer

Då ett land väljer att delta i en regional sammanslutning påverkar detta investerarens beslut gällande var och hur investeringar ska ske, och beroende på vilken bestämningsfaktor som ligger bakom investeringen kommer effekterna av regional integration på FDI att variera. För att kunna dra slutsatser gällande effekterna av regional integration på FDI ämnar detta avsnitt redovisa de bestämningsfaktorer som kan ligga till grund för användandet av FDI.

Tidiga teorier såg handel och FDI som substituerbara sätt att närvara på en marknad, vilket ledde till att det största motivet till FDI ansågs vara att kringgå handelshinder. Investeringar med detta syfte nyttjas av tredje land som riskerar att förlora sin tillgång till marknaden på grund av den handelsomfördelning som kan följa regional integration. I och med globaliseringen har ett annat motiv till FDI fått allt större betydelse, att internalisera företagsspecifika tillgångar som till exempel teknologiskt kunnande och marknadsföringsexpertis (Blomström, Kokko, 1997, s 5-7). Istället för export eller licensiering används investeringar med detta motiv för att kunna konkurrera mer effektivt på en utländsk marknad där de lokala företagen har ett övertag då de har mer kunskap om marknaden och kunderna. Företagen undviker därmed höga transaktionskostnader och en

viktig konsekvens av detta är att man förväntar sig inomregionala FDI även i de fall då formella handelshinder inte existerar, som till exempel inom en tullunion.

3.3.1 OLI-paradigmet

Dunning introducerade OLI-paradigmet, Ownership, Location och Internalization, som genom två företagsspecifika fördelar, ägarskap och internalisering samt den regionspecifika faktorn lokaliseringsfördelar, förklarar varför FDI uppstår. Enligt paradigmet förväntas ett företag använda FDI då det uppfyller samtliga tre fördelar samtidigt. Om endast två av dessa fördelar är uppfyllda används istället export eller licensiering (Robson, 1998, s 113-114).

Ägarspecifika fördelar är de immateriella tillgångar som ett företag besitter, så som patent, överlägsen produktionsteknik, skalfördelar eller ensamrätt på tillgång till råvaror och marknader, och som ger dem konkurrensfördelar gentemot inhemska företag (Dunning, 1993, s 135).

Lokaliseringsfördelar är lokala tillgångar och marknader som utnyttjas av företag för att skapa eller öka värdet av dess ägarspecifika fördelar (Dunning, 1993, s 81). Ett lands lokaliseringsfördelar beror bland annat på produktionskostnader, transportkostnader, i vilken utsträckning en produkt måste anpassas till en särskild marknad samt kostnadsskillnaden för att agera på en utländsk marknad gentemot den inhemska.

Internaliseringsfördelar uppkommer när företag internaliserar sina ägarspecifika fördelar i dotterbolag på utländska marknader, vilket i dessa fall anses vara mer lönsamt än export eller licensiering (Dunning, 1993, s 81).

Storleken på dessa OLI-fördelar skiftar beroende på land, typ av aktivitet och företagsspecifika egenskaper. Ju större konkurrensfördelar ett företag besitter och ju mer lönsamt företaget anser att det är att de själv skapar eller ökar värdet av dessa fördelar på en utländsk marknad, desto större kommer FDI-flödet till denna marknad att bli.

3.3.2 Bestämningsfaktorer bakom FDI till EU

Vidare identifierar Dunning (1993, s 375) fyra ytterligare motiv för FDI som syftar till att få tillgång till produktionsfaktorer, nå nya marknader, öka effektiviteten samt att få strategisk tillgång till resurser, där de tre sistnämnda är de motiv som i första hand har legat bakom de FDI som tidigare flödat till EU.

FDI med syfte att få tillgång till produktionsfaktorer innebär att man vill dra nytta av mer effektiva sådana som finns på en utländsk marknad än de som återfinns på den inhemska. Detta motiv kan stärkas om den regionala sammanslutningen utgör en integration av typen öst-väst som EU nuförtiden utgör, eftersom företagsetableringar från väst i de mindre utvecklade länderna kan dra nytta av billiga produktionsfaktorer samtidigt som de har tillgång till marknaden i de mer utvecklade länderna. Detta ökar sannolikheten för inflöde av FDI från väst till öst, vilket i sin tur leder till att de blir mer öppna för den handelsliberalisering som integrationen medför (Schiff, Winters, 2003, s 118-119).

De FDI som har som syfte att få tillträde till nya marknader uppkommer till följd av att utländska företag anser att fysisk närvaro är att föredra framför export och licensiering när det gäller att förse en marknad, samt till följd av de importrestriktioner som mottagarlandet inför på utländskt producerade varor. Denna typ av FDI är särskilt utformad för att kunna producera varor till den marknad där investeringen genomförs och genom att överföra resurser och utvecklingsmöjligheter från den utländska direktinvesteringen till de inhemska företagen på marknaden där investeringen sker, ger denna typ av FDI upphov till spillover-effekter (Dunning, 1993, s 376-380).

Det tredje motivet syftar till att öka effektiviteten hos det direktinvesteringande företaget genom omstrukturering eller utvidgning av dess multinationella ekonomiska aktivitet. Denna form av FDI kompletterar ofta FDI med syfte att få tillträde till nya marknader samtidigt som den möjliggör företagsledning över gränserna.

Syftet med det fjärde motivet är att skydda, bevara och förbättra den globala konkurrenskraften hos det direktinvesteringande företaget genom strategisk tillgång till resurser.

Detta uppnås genom att förvärva tillgångar på utländska marknader, inte till följd av ett behov utan enbart för att förhindra konkurrenter från att erhålla dessa.

3.4 Effekter av regional integration på FDI

Effekterna av regional integration på FDI beror på ett flertal faktorer, däribland om landet är investerare eller mottagare av FDI, var investeringen kommer ifrån: medlemsland eller tredje land, struktur hos redan existerande FDI: horisontella eller vertikala samt importsubstituerande eller exportorienterade, vilken typ av integration den regionala sammanslutningen utgör: nord-nord, syd-syd eller nord-syd, vilken tidsaspekt som betraktas: kort eller lång sikt, storlek på tullnivå och icke-tariffära handelshinder före integrationen, lokaliseringsfördelar: tillgång och pris på produktionsfaktorer, produktdifferentiering, anpassning av produkten till inhemska konsumenter, transportkostnader samt integrationsgrad. Som tidigare nämnts beror effekterna av regional integration på FDI även på vilket syfte som ligger bakom investeringen.

Integration av typen öst-väst, där medlemsländer uppvisar stora skillnader i inkomstnivåer, anses vara en mer investeringsfrämjande form av integration då större flöden av FDI väntas jämfört med övriga integrationsformer (Grythberg, 2005, s 31). Det gemensamma regelverket som finns inom EU underlättar för FDI då reglerna gäller för samtliga medlemsländer, men är också en förutsättning för att länderna ska kunna verka på den Inre marknaden. Borttagande av TRIMs, handelsrelaterade investeringsmått, kan stimulera FDI då det blir mer lönsamt för multinationella företag att etablera dotterbolag på den utländska marknaden. FDI stimuleras även av stärkta äganderätter som minskar den risk som utländska investerare i vanliga fall utsätter sig för. Ett ytterligare stimuli är att integrationsavtalet kan ”låsa in” ekonomiska reformer i medlemsländerna, vilket leder till att beslut gällande reformer flyttas från nationell till internationell nivå. Detta medför att det skapas en mer förutsägbar situation för utländska investerare som annars möter en osäkerhet gentemot att nationella reformer endast är tillfälliga och att restriktioner kan återinföras då det politiska styret förändras (Blomström, Kokko, 1997, s 9). I samtliga fall blir effekterna på FDI störst vid integration mellan länder som uppvisar stora skillnader i inkomst per capita, som inom EU, där de nya

medlemsländerna i öst som är mindre utvecklade kan dra fördel av både en mer tillförlitlig politisk situation och tillgång till den gemensamma EU-marknaden.

3.4.1 Klassifikationsdimensioner

Beroende på ett lands egenskaper uppkommer olika effekter på FDI till följd av regional integration. För att uppskatta dessa används en matris som klassificerar landet i olika dimensioner utifrån lokalisering fördelar och grad av integration. Genom att identifiera ett lands position i matrisen kan en första indikation gällande den regionala integrationens effekt på FDI ges (Blomström, Kokko, 1997, s 8).

Lokalisering fördelar

Begreppet lokalisering fördelar anger hur lönsamt det är att lokalisera ekonomisk aktivitet till en viss plats. Exempel på dessa är tillgång och pris på produktionsfaktorer, produkt differentiering, behov av att anpassa produkten till inhemska konsumenter och transportkostnader, där landets geografiska läge i förhållande till stora marknader är av betydelse. Även det generella makroekonomiska läget spelar in. Då man rör sig från vänster till höger i matrisen förväntas lokalisering fördelarna för ett specifikt land att försvagas, vilket innebär att det blir mindre attraktivt för andra länder att investera i detta land.

Integrationsgrad

Integrationsgrad motsvarar landets grad av handelsliberalisering, vilket innebär hur fritt varor och investeringar kan flöda mellan länder inom den regionala sammanslutningen. När man förflyttar sig uppifrån och ned i matrisen innebär det att man rör sig från djup till enkel integration. Ju starkare integrationsgraden är desto större är sannolikheten att direktinvesteringar väljer att investera i landet eftersom det blir lättare för denne att exportera inom regionen då integrationen är djup. En faktor som fördjupar integrationsgraden är ett gemensamt regelverk inom en regional sammanslutning.

Figur 3.1 Klassifikationsdimensioner

	Lokaliseringsfördelar (positiv till negativ →)	
Integrationsgrad (stark till svag ↓)	1	2
	3	4

Källa: Blomström, Kokko (1997, s 15)

(1) I ett land med stora lokaliseringfördelar och djup regional integration upplevs störst positiv effekt på FDI med stora positiva flöden både när det gäller inomregionala och utomregionala FDI.

(2) Då integrationen är djup men landet har små lokaliseringfördelar väntas inflödet av FDI minska eftersom export då är att föredra. Förväntad effekt på inåtriktad FDI är därmed negativ och risken för att företag läggs ned ökar. FDI med syfte att kringgå handelshinder faller under denna kategori.

(3) Ett land med stora lokaliseringfördelar men med låg integrationsgrad medför positiv effekt på inomregionala FDI, dock inte lika stor påverkan som i (1). Detta till följd av att formella och informella handelshinder är låga redan före integrationen, som vid integration mellan utvecklade länder. En annan anledning är att stora företag, som exempelvis företag inom bilindustrin, redan investerar över gränserna mellan industrialiserade länder.

(4) Effekterna av regional integration på FDI förväntas vara små eller obefintliga då lokaliseringfördelarna är små och den regionala integrationen enkel. Investeringarna till ett land påverkas inte då ett land inträder i en regional sammanslutning eftersom marknaden är för liten för att locka utländska investerare eller för att industrin inte berörs av integrationsavtalet.

För att få mer omfattande information gällande effekten av regional integration på FDI krävs att man beaktar ytterligare faktorer, däribland handels- och investeringsmönster före integrationen, motiv för FDI samt konkurrenskraft hos inhemska respektive utländska företag.

3.4.2 Investeringssalstring och investeringsomfördelning

Enligt Kindleberger var handelsalstring och handelsomfördelning inte de enda effekterna av regional integration och därmed definierade han begreppen *investeringsomfördelning* och *investeringsalstring*. Dessa förklarar hur FDI till följd av regional integration påverkas på olika sätt beroende på om investeraren är ett medlemsland eller tredje land (Blomström, Kokko, 1997, s 5-6).

Inomregionala FDI med syfte att kringgå handelshinder förväntas minska till följd av regional integration eftersom sänkta handelshinder gör det mer attraktivt för länder och företag att exportera än att investera för att nå hela den regionala marknaden. Multinationella företag tillåts därmed agera mer effektivt över nationella gränser till följd av lägre handelskostnader. Detta gäller särskilt vertikala FDI då produktionen hos det multinationella företaget fragmenteras och lokaliseras till det land med störst komparativ fördel i just det produktionsledet. Ett annat möjligt scenario är att regional integration resulterar i handelsalstring, vilket medför att förändringar i den regionala produktionsstrukturen kan bli nödvändiga eftersom det nu blir lättare för företagen att exportera. Produktion och investeringar flyttar då till det land inom den regionala sammanslutningen med störst lokalisering fördelar, vilket innebär att inomregionala FDI antingen kan öka eller minska till följd av de nya investeringsmöjligheterna. Hur stor ökningen blir beror på hur konkurrenskraftiga företagen inom den regionala sammanslutningen är i jämförelse med de företag som befinner sig utanför regionen. Om företagen redan befinner sig där deras respektive lokalisering fördelar är som störst, väntas förändringarna av FDI bli relativt små. Denna flytt av investeringar från medlemsland till medlemsland till följd av handelsalstring kallas investeringsomfördelning.

Investeringssalstring uppkommer till följd av handelsomfördelning, som innebär att tredje land riskerar att förlora delar av sin exportmarknad då importlandet väljer att importera från annat medlemsland i stället för från tredje land. För att behålla sin tillgång till marknaden ersätter tredje land sin export med FDI till länderna inom den regionala sammanslutningen. FDI från tredje land kan även antas öka då den genomsnittliga tullnivån mot tredje land höjs till följd av regional integration, men även med anledning av att tredje land nu får tillgång till en större marknad än tidigare. Ju större marknaden är, desto mer attraktiv blir den för placering av

investeringar. En större marknad främjar företagen att växa sig större än vad som skulle vara möjligt med enskilda nationella marknader. Företagen kan därmed investera mer inom till exempel forskning och utveckling samt marknadsföring, vilket ökar deras företagsspecifika tillgångar som i sin tur har en positiv effekt på FDI. En större marknad kan också vara tillräckligt stor för att bära de fasta kostnader som en etablering av dotterbolag för med sig, vilket gynnar FDI. Detta samtidigt som FDI även kan öka då inflödet tidigare har varit begränsat till följd av marknadens storlek. Investeringsalstring innebär alltså att FDI från tredje land, med syfte att kringgå handelshinder och internalisera företagsspecifika tillgångar, ökar till följd av regional integration. Inflödet av FDI kommer troligtvis inte att fördelas jämnt inom regionen, utan förläggas där lokalisering fördelarna är som störst. Därmed kan investeringar från tredje land i vissa fall minska, vilket liknar situationen med investeringsomfördelning. Om FDI utgörs av horisontella direktinvesteringar så som dotterbolag, i flera eller samtliga länder inom regionen, är det sannolikt att denna produktionsstruktur inte är optimal efter att ett regionalt integrationsavtal upprättats mellan dessa länder. Regional integration kan därmed leda till att tredje land rationaliserar sin produktionsstruktur med effekten att endast ett fåtal företag blir kvar, belägna där lokalisering fördelarna är som störst, med uppgift att förse hela regionen. Till följd av att multinationella företag koncentrerar sin produktion inom regionen på detta sätt kan vissa medlemsländer uppleva minskade FDI. Argumenten för att FDI från tredje land ska öka verkar dock vara starkare.

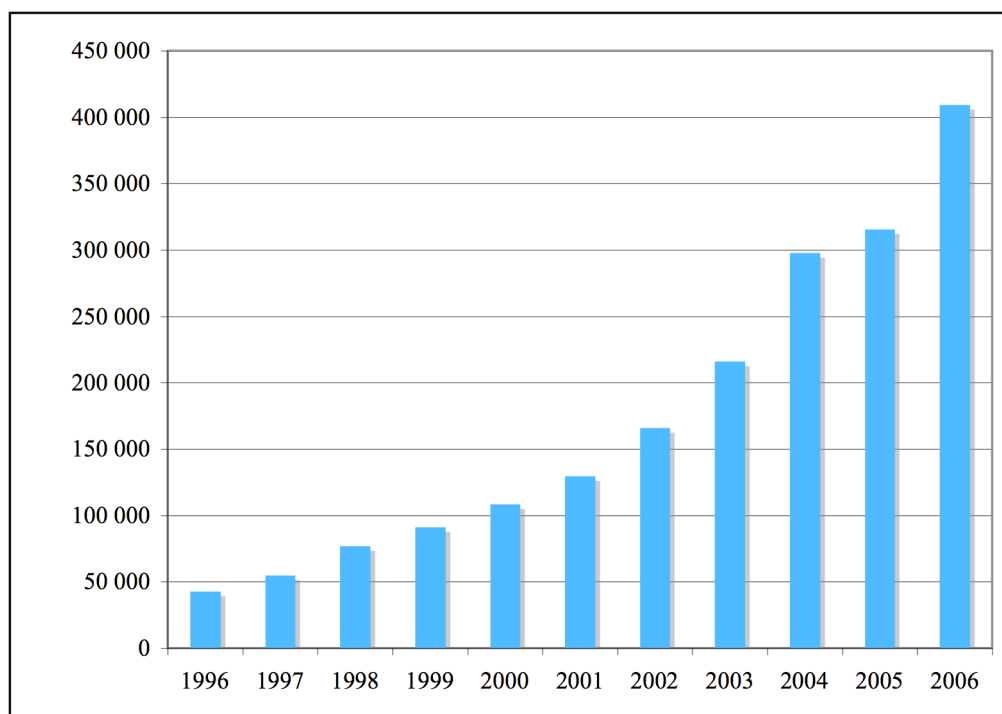
Det är svårt att dra en slutsats gällande effekterna av regional integration på FDI till varje enskilt nytt medlemsland. Detta eftersom inomregionala FDI antas minska till följd av regional integration, men kan även öka till följd av handelsalstring och investeringsomfördelning. Detsamma gäller för FDI från tredje land som antas öka, men som också kan minska till följd av att nya investeringar lokaliseras i de medlemsländerna med störst komparativa fördelar.

4 FDI i Östeuropa

I detta avsnitt analyseras data över stock och flöden av FDI till de nya medlemsländerna för att kunna dra empiriska slutsatser gällande den regionala integrationens effekt på FDI. För att kunna dra slutsatser gällande möjlig investeringsomfördelning och investeringsalstring i de nya medlemsländerna avses att jämföra inomregionala och utomregionala FDI till de nya medlemsländerna respektive EU15, det vill säga övriga medlemsländer. I första hand beaktas förändringen av FDI-stocken då denna är mer stabil och därför mer tillförlitlig, medan flöde av FDI används som komplement. I de fall där data för stock ej finns tillgänglig dras därmed slutsatser utifrån flöde av FDI. Det bör noteras att absolutvärden påverkas av landets storlek, vilket innebär att stora länder med all sannolikhet uppvisar högre absolutvärden. Vidare är det värt att notera att ett stort FDI-flöde inte är synonymt med hög tillväxt av flödet.

Diagram 4.1 på följande sida visar tydligt att den totala FDI-stocken i de nya medlemsländerna har ökat kraftigt sedan mitten av 1990-talet. Detta avsnitt ämnar utreda varifrån denna ökning har sitt ursprung, det vill säga om den inåtriktade FDI-stocken och inflödena av FDI kommer från andra medlemsländer eller från tredje land, samt hur fördelningen av FDI ser ut mellan de nya medlemsländerna.

Diagram 4.1 Total FDI-stock, miljoner dollar

Källa: UNCTAD, FDI on-line

Länderna med störst total inåtriktad FDI-stock är Polen, Tjeckien och Ungern (se Diagram A.1 i Appendix A). Tillsammans motsvarar dessa tre länders FDI-stocker omkring 60 procent av den totala stocken i de nya medlemsländerna och de kan därför sägas svara för huvuddelen av den stora ökningen av denna. De övriga nio ländernas FDI-stock, och därmed påverkan på total stock, är avsevärt mindre. Däremot är Bulgarien, Cypern och Rumänien de länder som upplevt den största tillväxten av sin totala FDI-stock, med ökning på omkring 3 000 procent.

4.1 Klassifikationsdimensioner – uppvisade effekter på FDI

Genom att beakta varje nytt medlemslands lokaliseringsfördelar och grad av integration placeras varje land i någon av matrisens fyra dimensioner. Därefter ämnar detta avsnitt

jämföra förändringen av varje lands FDI-stock i syfte att undersöka empirins överensstämmelse med teorin.

Samtliga nya medlemsländer, med undantag för Bulgarien och Rumänien, antas ha stark integrationsgrad då dessa länder blev medlemmar av EU redan år 2004. Dessa tio har därmed haft några år på sig att närma sig tidigare medlemmar med avseende på ekonomiska och politiska faktorer, till skillnad från Bulgarien och Rumänien som blev medlemmar tre år senare och som därför kan väntas ha svagare grad av integration.

Det som skiljer de tio nya medlemsländerna åt är storleken på deras respektive lokalisering fördelar. Samtliga länder kan antas ha relativt billig arbetskraft i jämförelse med de gamla medlemsländerna. Därtill besitter Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern större lokalisering fördelar då dessa länder är centralt belägna i Europa, vilket bland annat medför lägre transportkostnader. Djup integration och stora lokalisering fördelar leder till att dessa länder placeras i matrisens dimension (1).

Estland, Lettland och Litauen som är belägna i periferin, alltså långt ifrån den europeiska marknadens centrum, antas till följd av detta besitta mindre lokalisering fördelar jämfört med resterande nya, mer centralt belägna medlemsländer. Utifrån detta antas de tre baltiska staterna hamna i dimension (2) i matrisen över klassifikationsdimensioner.

Cypern och Malta placeras också i dimension (2) då lokalisering fördelarna för dessa öar väntas vara mindre på grund av det geografiska läget i Medelhavet, i periferin av den europeiska marknaden. Integrationsgraden antas vara djup då dessa länder blev medlemmar av EU år 2004, men också till följd av att just dessa länder är mer lika tidigare medlemmar när det gäller ekonomisk, politisk och social struktur i förhållande till övriga nya medlemsländer. Anledningar till detta kan vara att Malta och Cypern slöt associationsavtal med dåvarande EG redan år 1970 respektive 1972 (Regeringskansliet, *Milstolpar i EU:s utvidgning*) samt den omfattande ekonomiska omstrukturering från planekonomi till marknadsekonomi som dessa länder har genomgått.

Lokalisering fördelarna för Bulgarien och Rumänien förväntas vara stora, delvis till följd av billig arbetskraft och ländernas centrala geografiska läge, vilket resulterar i att dessa två länder förväntas hamna i dimension (3). Då företag diskonterar sina framtida vinster, det vill

säga att de i förväg räknar med att länderna snabbt kommer att växa ikapp övriga medlemsländer, väljer man trots allt att investera i de nya medlemsländerna som har svagare grad av integration i jämförelse med de övriga.

Inget av de nya medlemsländerna förväntas hamna i dimension (4), där svag integrationsgrad och små lokaliseringfördelar leder till att investeringarna förblir oförändrade efter integration.

I nästa steg granskas empirisk data över varje nytt medlemslands totala FDI-stock i syfte att placera länderna i matrisen utifrån de förändringar hos FDI som skett i samband med de nya medlemsländernas inträde i EU (se Tabell A.1 i Appendix A).

Figur 4.1 Klassifikationsdimensioner – uppvisade effekter på FDI

	Lokaliseringfördelar (positiv till negativ →)	
Integrationsgrad (stark till svag ↓)	1: Bulgarien, Cypern, Estland, Litauen, Rumänien, Slovakien	2
	3: Lettland, Malta, Polen, Slovenien, Tjeckien, Ungern	4

Bulgarien, Cypern, Estland, Litauen, Rumänien, och Slovakien är de nya medlemsländer som har upplevt störst positiv effekt på total inåtriktad FDI till följd av regional integration och därför inplaceras dessa länder i dimension (1).

Lettland, Malta, Polen, Slovenien, Tjeckien och Ungern har uppvisat positiv, men mindre effekt på FDI i förhållande till övriga nya medlemsländer. Med anledning av detta placeras dessa länder i dimension (3).

Jämförelsevis kan det konstateras att teorin inte överensstämmer särskilt väl med de empiriska observationerna, då endast Slovakien hamnade i den förväntade dimensionen i matrisen.

Polen, Slovenien, Tjeckien och Ungern som förväntades hamna i dimension (1) lokaliserades till dimension (3), där svagare integrationsgrad kan ha påverkats av låga handelshinder redan

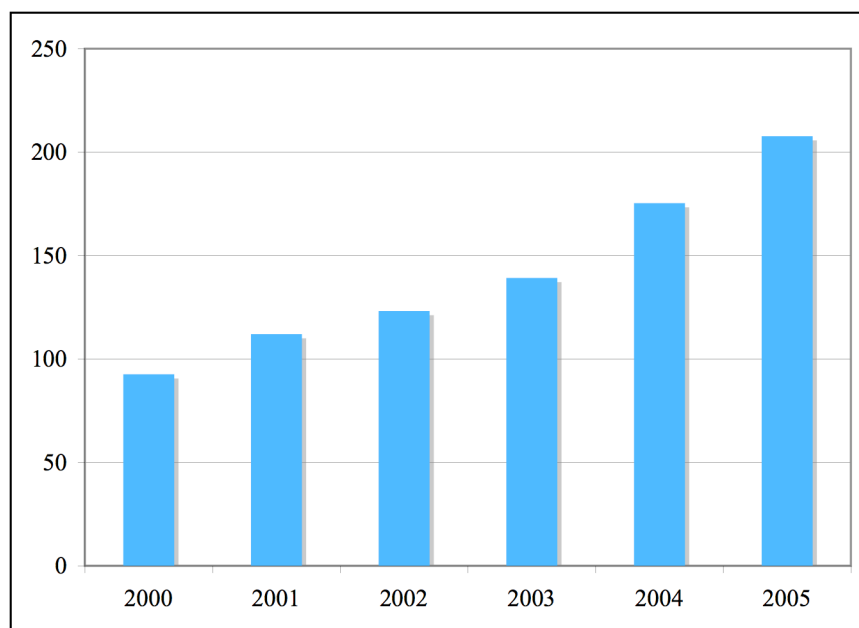
före EU-medlemskapet. Cypern, Estland och Litauen hamnade i dimension (1) istället för i dimension (2), vilket troligtvis beror på de stora lokalisering fördelar dessa länder besitter i form av billig arbetskraft. När det gäller Estland och Litauen är närheten till de nordiska länderna, som är stora investerare i de baltiska staterna, av betydelse. Dessa positiva effekter visade sig vara större än de förväntade negativa effekterna av ländernas geografiska placering. Lettland och Malta väntades hamna i dimension (2) men hamnade i dimension (3), vilket kan förklaras av större lokalisering fördelar och svagare grad av integration än förväntat. Bulgarien och Rumänien väntades hamna i dimension (3) men hamnade i dimension (1), vilket indikerar att ländernas lokalisering fördelar mer än kompenserar för den förväntade låga integrationsgraden.

4.2 Investering salstring och investering som fördelning – FDI från EU

Enligt Kindleberger antas inom regionala FDI minska till följd av den handelsliberalisering som sker i och med regional integration. Om den regionala integrationen däremot ger upphov till handels salstring väntas inom regionala FDI antingen öka eller minska till följd av investering som fördelning. Då de nya medlems länderna besitter stora lokalisering fördelar i förhållande till de gamla medlems länderna blir det mer lönsamt för de gamla medlems länderna att investera istället för att exportera till landet och därmed uppstår investering salstring.

Som synes i diagram 4.2 på följande sida har den FDI-stock som EU15 har i de nya medlems länderna uppvisat en positiv tillväxt mellan år 2000 och 2005. Stocken har sammanlagt ökat med drygt 120 procent och den årliga tillväxten har varierat mellan 10 och 26 procent under tidsperioden.

Diagram 4.2 FDI-stock från EU15, miljarder euro

Källa: Eurostat, *EU-15 Foreign Direct Investment in the new Member Countries continues to increase*

Samtliga nya medlemsländers inåtriktade FDI-stock från EU15 har vuxit (se Appendix B), vilket indikerar investeringsomfördelning, men även investeringsalstring. Ökat flöde av inomregionala FDI tyder, enligt Kindleberger, på investeringsomfördelning. Denna omfördelning kan dock till viss del utgöras av investeringsalstring då dessa är svåra att skilja på vid en ökning av FDI. En jämförelse med hur utvecklingen har sett ut i EU15 behövs dock för att kunna dra vidare slutsatser. Då data för stock ej finns tillgänglig analyseras istället flöden av FDI.

I tabell 4.1 på följande sida kan man uttyda en markant ökning av FDI-flödet från EU15 till de nya medlemsländerna³ mellan 2002 till 2006. Den totala ökningen för hela perioden överstiger 650 procent. Detta i jämförelse med inomregionala FDI mellan EU15 som fluktuerar från år till år och där den totala förändringen under samma tidsperiod var avsevärt mindre, endast 3 procent. Detta tyder på att investeringsalstring skett från EU15 till de nya medlemsländerna.

³ Bulgarien och Rumänien ej inräknade.

Tabell 4.1 FDI-flöde inom EU, miljarder euro

	2002	2003	2004	2005	2006
Totalt	361,1	251,3	195	422,4	396,2
EU15 till NMS10	6,1	4,0	15,2	25,3	45,8
Mellan EU15-länder	345,8	242,9	173,0	389,3	355,3
Andel av EU15 till NMS10	1,69 %	1,59 %	7,79 %	5,99 %	11,56 %
Andel mellan EU15	95,76 %	96,66 %	88,72 %	92,16 %	89,68 %

Källa: Eurostat, *EU-25 FDI flows with the rest of the world continued to increase in 2006*

Jämför man år 2002 med 2006 ser man att andelen investeringar från EU15 till de nya medlemsländerna har ökat med hela tio procentenheter, från att ha legat på under 2 procent två år före det officiella inträdet i EU till nästan 12 procent två år efter att länderna gått med i unionen. FDI-flödena mellan EU15 har under samma period följaktligen sjunkit. År 2002 låg andelen på 96 procent medan den fyra år senare representerade mindre än 90 procent av de totala inomregionala flödena för EU.

Att EU15 investerar alltmer i de nya medlemsländerna och mindre i andra EU15-länder bekräftar investeringsomfördelning inom unionen då FDI från EU15 flyttar till de nya medlemsländerna. Trots detta faktum kan det dock konstateras att absolutvärdet och andelen av FDI som investeras i EU15 fortfarande är mycket större i förhållande till de FDI som investeras i de nya medlemsländerna.

Under tidsperioden 2003 till 2005 har FDI-flödena till de nya medlemsländerna och tredje land ökat (se Tabell 4.2). Av den totala mängden FDI som flödar ut från EU15 går en allt större andel till de nya medlemsländerna jämfört med till tredje land. Denna andel har ökat från 4 till 17 procent under tidsperioden, vilket tyder på investeringsomfördelning från tredje land till de nya medlemsländerna. EU15 lägger ned företag i tredje land och öppnar istället upp i de nya medlemsländerna. Detta fenomen skiljer sig från det som Kindleberger beskriver som investeringsomfördelning, det vill säga att inomregionala FDI flyttar mellan länder inom den regionala sammanslutningen. Det skiljer sig också från den typ av investeringsomfördelning där FDI från tredje land flyttar från EU15 till de nya medlemsländerna. Till följd av regional integration kan det alltså även uppstå ett fenomen där EU15 väljer att flytta FDI från tredje land till de nya medlemsländerna.

Landfördelning

Polen, Tjeckien och Ungern är också de länder där EU15 har störst stock. Tillsammans stod de för hela 75 procent av den totala FDI-stocken som EU15 hade i de nya medlemsländerna vid slutet av 2004 (Eurostat, *EU-15 Foreign Direct Investment in the new Member Countries continues to increase*). Detta resultat skiljer sig åt från de länder där EU15:s stock har växt snabbast (se Appendix B). Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen och Slovenien är de länder som uppvisar störst ökning av FDI-stocken från andra medlemsländer. Under varierande perioder på fyra till sju år har stocken ökat mellan 90 till 350 procent. I resten av länderna⁴ uppvisas ökning av inåtriktad FDI-stock från andra medlemsländer på 0,5 till 160 procent, men då det endast finns observationer för två till tre år läggs mindre fokus på dessa.

Vad gäller inflödet av FDI till de nya medlemsländerna från EU15 har det ökat för de flesta länderna från år 2003 till 2005 (se Tabell 4.2). Drygt 60 procent av investeringsflödet gick år 2005 till de tre länderna Ungern, Rumänien och Tjeckien. Enbart Ungern mottog cirka en tredjedel av dessa, drygt 11 miljarder euro. Litauen och Slovenien uppvisade dock ett minskat inflöde av FDI under denna period, vilket styrker vår slutsats om investeringsomfördelning. Dessa två länder förlorar FDI troligtvis på grund av att de besitter mindre lokaliseringfördelar än övriga nya medlemsländer, vilket medför att export är att föredra framför FDI till dessa länder. En annan tänkbar förklaring kan vara flödenas natur, det vill säga att de kan fluktuera väldigt från ett år till ett annat, vilket Slovenien är ett exempel på. Då data endast finns för en kort tidsperiod i detta fall är det därmed svårt att ge en rättvisande bild av FDI-utvecklingen.

⁴ Cypern ej inräknat då data ej finns tillgänglig

Tabell 4.2 FDI-flöde från EU15, miljoner euro

	2003	2004	2005		
Extra-EU15	137 949	149 884	194 820		
NMS	5 147	18 324	32 426		
				Rankning	Förändring %
Andel av extra-EU15	4 %	12 %	17 %	2005	2003-2005
Cypern	-469	694	2 550	5	640
Estland	102	115	2 092	7	1 950
Lettland	-177	216	-33	11	80
Litauen	207	156	-141	12	- 250
Malta	688	1 479	2 167	6	220
Polen	1 663	6 081	2 639	4	60
Slovakien	-503	792	1 185	9	340
Slovenien	646	189	507	10	- 20
Tjeckien	-2 377	-2 080	4 597	2	290
Ungern	4 212	7 568	11 025	1	160
Bulgarien	340	146	1 961	8	480
Rumänien	815	2 968	3 877	3	380

Källa: Eurostat, *EU-15 Foreign Direct Investment in the new Member Countries continues to increase*

4.3 Investeringsalstring – FDI från tredje land

Enligt Kindleberger kan investeringsalstring uppkomma då FDI från tredje land ökar till följd av risk för handelsomfördelning, höjd yttre tull mot tredje land eller tillgång till större marknad till följd av regional integration. I vissa fall kan FDI väntas minska, vilket liknar situationen med investeringsomfördelning. Enligt teorin är dock argumentet för investeringsalstring större.

Från år 2002 till 2003 ökade tredje land sina totala investeringar i de nya medlemsländerna⁵ från 22 till 25 miljarder euro (se Tabell 4.3). Landet med störst stock i de nya medlemsländerna år 2003 var USA med 8,7 miljarder euro, följt av Schweiz med 4,5 miljarder euro samt Japan och Ryssland med en FDI-stock på drygt 1,5 miljarder euro vardera.

Tabell 4.3 FDI-stock från tredje land, miljoner euro

	2002		2003
Tredje land	22 358	Tredje land	25 271
USA	10 984	USA	8 667
Schweiz	2 590	Schweiz	4 546
Ryssland	1 130	Japan	1 538
Japan	1 100	Ryssland	1 508
Kanada	544	Norge	957

Källa: Eurostat, *European Union foreign direct investment yearbook 2005* och *2006*

Under samma tidsperiod minskade dock andelen FDI som tredje land har i de nya medlemsländerna från 1,9 till 1,7 procent av dess totala FDI till EU (se Tabell 4.4). Denna minskning indikerar investeringsalstring i de nya medlemsländerna och/eller investeringsomfördelning från de nya medlemsländerna till EU15. Då detta bara är observationer för två år kan det inte dras slutsatser enbart utifrån dessa. Längre fram i avsnittet granskas därför FDI från tredje land till de nya medlemsländerna respektive EU15.

⁵ Bulgarien och Rumänien ej inräknade

Tabell 4.4 De nya medlemsländernas andel (%) av FDI från tredje land till EU

	2002		2003
Tredje land	1,9	Tredje land	1,7
Vitryssland	83,7	Vitryssland	91,1
Kroatien	81,7	Kroatien	89,6
Ukraina	76,3	Ukraina	80,0
Ryssland	26,2	Serbien och Montenegro	59,5
Serbien och Montenegro	24,8	Ryssland	32,0
Bulgarien	23,9	Liechtenstein	24,4
Rumänien	10,9	Bulgarien	11,8
Albanien	7,1	Egypten	11,7
		Rumänien	9,8

Källa: Eurostat, *European Union foreign direct investment yearbook 2005* och *2006*

Tabell 4.4 visar att andelen FDI från tredje land som går till de nya medlemsländerna totalt sett har minskat, men även att andelen FDI från grannländer som Vitryssland, Kroatien, Ukraina samt Serbien och Montenegro däremot har ökat. Att dessa länder väljer att investera mer i de nya medlemsländerna är med största sannolikhet i syfte att få tillgång till den stora marknaden inom EU. Bulgarien och Rumänien uppvisade dock minskade FDI-andelar från år 2002 till 2003. En tänkbar anledning till detta är att länderna i och med det kommande medlemskapet inte har lika stora incitament att investera på grund av den handelsliberalisering som följer regional integration och som leder till att export är ett bättre alternativ än FDI när det gäller att förse en marknad.

För att kunna dra en slutsats kring den potentiella investeringsalstringen för EU15 och/eller investeringsomfördelningen från de nya medlemsländerna till EU15 jämförs FDI från tredje land till de nya medlemsländerna respektive EU15. Då data över FDI-stock från tredje land till EU15 ej finns tillgänglig analyseras istället inflödet av FDI till de nya medlemsländerna respektive EU15, där data finns för flera år.

Inflödet av FDI från tredje land har ökat till både de nya medlemsländerna och EU15 (se Tabell 4.5). Mellan åren 2002 och 2006 har inflödet av FDI till de nya medlemsländerna ökat med 75 procent, medan inflödet till EU15 ökade med 13 procent. Av de totala investeringarna som tredje land gör i EU går en allt större andel till de nya medlemsländerna. Under 2002 till

2006 ökade andelen FDI från tredje land till de nya medlemsländerna med drygt en procentenhet, medan andelen FDI från tredje land till EU15 minskade med lika mycket.

Tabell 4.5 FDI-flöde från tredje land, miljarder euro

	2002	2003	2004	2005	2006
Totalt	126,6	123,5	53,1	94,3	145,0
Tredje land till NMS10	3,2	3,0	3,9	3,8	5,6
Tredje land till EU15	123,4	120,6	49,2	90,5	139,4
Andel av tredje land till NMS10	2,53 %	2,43 %	7,34 %	4,03 %	3,86 %
Andel av tredje land till EU15	97,47 %	97,65 %	92,66 %	95,97 %	96,14 %

Källa: Eurostat, *EU-25 FDI flows with the rest of the world continued to increase in 2006*

Trots att den största delen av FDI från tredje land, både sett till absolutvärde och andel, fortfarande går till EU15 har andelen FDI som tredje land investerar i de nya medlemsländerna alltså ökat, vilket indikerar investeringsalstring. Då FDI inte förväntas fördelas jämnt mellan medlemsländerna utgörs denna investeringsalstring till viss del av en typ av investeringsomfördelning av FDI då andelen FDI ökar i de nya medlemsländerna, men minskar i EU15. Investeringsalstringen från tredje land till de nya medlemsländerna är dock begränsad och inte lika tydlig som den investeringsalstring och investeringsomfördelning från EU15 som de nya medlemsländerna samtidigt upplevt (se Tabell 4.1).

Landfördelning

Samtliga nya medlemsländer har upplevt ökning av sin FDI-stock från tredje land (se Appendix B). Detta gäller dock för varierande tidsperioder på grund av bristfällig data. Från perioder på två till sju år uppvisar de nya medlemsländerna ökning av sin respektive FDI-stock på mellan 4,5 och 1 280 procent. Bulgarien är landet vars FDI-stock i särklass ökat kraftigast, men även Estland, Lettland Litauen, Malta och Slovenien har haft stor tillväxt av sin FDI-stock. De nya medlemsländerna som upplevt minst ökning av sin FDI-stock från tredje land är Ungern och Rumänien.

4.4 Jämförelse av effekter

I föregående avsnitt drogs slutsatser gällande den regionala integrationens effekt på FDI till de nya medlemsländerna. Detta avsnitt ämnar utreda storleksförhållandet mellan effekterna på FDI från EU15 respektive tredje land som följer regional integration.

Den totala FDI-stocken i de nya medlemsländerna har ökat enormt sedan mitten av 1990-talet, men det är stora skillnader i absolutvärde mellan FDI från EU respektive tredje land. En anledning till detta kan vara att utländska investerare får möjlighet att nyttja billiga produktionsfaktorer i öst samtidigt som de får tillgång till marknaderna i väst. Detta liknar också motivet för FDI som syftar till att få tillgång till nya marknader, då företag anser att fysisk närvaro på marknaden är att föredra framför export och licensiering. Det ökade flödet av FDI till de nya medlemsländerna är troligtvis även en följd av att viss beslutsmakt flyttar från det enskilda landet till EU-nivå i samband med medlemskapet, vilket skapar en mer stabil politisk situation som främjar investeringar.

För samtliga nya medlemsländer är FDI-stocken från andra medlemsländer minst dubbelt så stor. Detta kan kopplas till OLI-paradigmet där de gamla medlemsländerna anser sig ha stora konkurrensfördelar som leder till att företag finner det mer lönsamt att själv vara närvarande på en utländsk marknad än att förse marknaden genom export eller licensiering.

Under 2002 till 2006 ökade flödet av FDI från EU15 till de nya medlemsländerna med 650 procent medan det inom EU15 endast ökade med 3 procent. Mätt i absolutvärde var ökningen nästan 40 miljarder euro för de nya medlemsländerna. Andelen FDI till de nya medlemsländerna ökade med 10 procentenheter under tidsperioden, medan andelen mellan EU15 sjönk med 6 procentenheter. Detta tyder på att de nya medlemsländerna upplevt investeringsalstring och investeringsomfördelning från EU15 samt investeringsomfördelning då FDI från EU15 flyttas från tredje land till de nya medlemsländerna. Ett motiv till FDI som är vanligt förekommande vid dessa effekter är det som syftar till att öka effektiviteten hos det direktinvestering företag genom omstrukturering eller utvidgning av multinationell ekonomisk aktivitet.

FDI-flödet från tredje land till de nya medlemsländerna har ökat mer än FDI från tredje land till EU15. Mellan år 2002 och 2006 ökade inflödet av FDI till de nya medlemsländerna med 75 procent, medan det till EU15 endast ökade med 13 procent. Ökningen mätt i absolutvärde för de nya medlemsländerna var drygt 2 miljarder euro. Andelen FDI från tredje land till de nya medlemsländerna har ökat med en procentenhet parallellt med en minskad andel till EU15 med ungefär lika mycket. Detta tyder på att de nya medlemsländerna även erfarit investeringsalstring från tredje land som till viss del utgörs av en typ av investeringsomfördelning av FDI från EU15 till de nya medlemsländerna.

Eftersom flödet av FDI från EU15 till de nya medlemsländerna har ökat mer än flödet från tredje land till de nya medlemsländerna samt att andelen FDI från EU15 har ökat mer än andelen FDI från tredje land till de nya medlemsländerna innebär detta att den investeringsalstring och investeringsomfördelning från övriga medlemsländer som de nya medlemsländerna upplevt till följd av EU-medlemskapet har varit större än investeringsalstringen från tredje land som inkluderar den investeringsomfördelning där FDI från tredje land flyttar från EU15 till de nya medlemsländerna.

5 Slutsatser

Syftet med denna uppsats var att granska effekterna av regional integration, i detta fall integration av typen öst-väst, på FDI i de länder som blev medlemmar i EU vid utvidgningarna 2004 och 2007. De nya medlemsländernas stock och inflöde av FDI har granskats i syfte att finna uppkomst av investeringsalstring och/eller investeringsomfördelning till följd av medlemskapet i EU samt i syfte att studera storleksförhållandet mellan dessa.

Genom att skilja på vertikala och horisontella FDI kan slutsatserna kring den regionala integrationens effekt på FDI kompletteras, men då det är svårt att skilja på dessa två former av FDI utifrån statistisk data förhindras dock denna möjlighet.

I samband med EU-inträdet upptäcktes att inflödet och stock av FDI ökat både från andra medlemsländer och från tredje land, vilket innebär att en tydlig positiv effekt på FDI till följd av regional integration kan uttydas. Mätt i absolutvärde står andra medlemsländer för huvuddelen av FDI i de nya medlemsländerna.

Matrisen över klassifikationsdimensioner användes i syfte att uppskatta den regionala integrationens effekt på FDI till de nya medlemsländerna. Först placerades de tolv nya medlemsländerna i matrisen efter att varje lands lokalisering fördelar och grad av integration analyserats. Vidare granskades empirisk data över förändringen av de nya medlemsländernas FDI-stock. Resultatet blev att Bulgarien, Cypern, Estland, Litauen, Rumänien, och Slovakien visade sig vara de länder som uppvisat störst effekt på FDI till följd av medlemskapet, medan Lettland, Malta, Polen, Slovenien, Tjeckien och Ungern erfarit positiv, men inte lika stor effekt. Teorin visade sig inte överensstämma särskilt väl med de empiriska observationerna.

Den totala FDI-stocken i de nya medlemsländerna har ökat kraftigt under det senaste decenniet och varje enskilt nytt medlemsland uppvisar ökning av sin respektive FDI-stock. Av dessa har Polen, Tjeckien och Ungern störst stock mätt i absolutvärde, vilket kan bero på deras lokaliseringfördelar, där bland annat den centrala lokaliseringen på den europeiska marknaden har stor betydelse. Även det faktum att absolutvärdet påverkas av landets storlek bör tas i beaktande. Bulgarien, Cypern och Rumänien uppvisar störst procentuell ökning. Att en hög tillväxt av de nya medlemsländernas FDI-stock uppvisades redan i mitten av 1990-talet bekräftar antagandet att inflödet av FDI påverkas positivt även före ländernas officiella medlemskap i EU.

Den FDI-stock som EU15 har i de nya medlemsländerna har mer än fördubblats i samband med ländernas inträde i EU och även här är Polen, Ungern och Tjeckien de länder som har de största stockarna mätt i absolutvärde. Däremot är Bulgarien och Estland de länder där investeringarna från EU15 har ökat mest. FDI-flödena från EU15 till de nya medlemsländerna har ökat avsevärt mycket mer än flödena mellan EU15. Utöver detta har andelen FDI som EU15 investerar i de nya medlemsländerna ökat samtidigt som andelen FDI som investeras inom EU15 har minskat. Mätt i absolutvärde är dock FDI inom EU15 fortfarande mycket större än de till de nya medlemsländerna. Att EU15 investerar mer i de nya medlemsländerna samt att FDI flyttas från EU15 till de nya medlemsländerna bekräftar investeringsomfördelning och sker i överensstämmelse med teorin. Att detta sker beror i första hand på att den regionala integrationen underlättar för export, vilket i sin tur medför att de gamla medlemsländerna väljer att flytta produktion och investeringar till de länderna med störst lokaliseringfördelar, motsvarande de nya medlemsländerna i denna integration mellan öst och väst. Kindleberger nämner bara investeringsomfördelning från andra medlemsländer, men dessa öknings av FDI från EU15 till de nya medlemsländerna kan vara en följd av både investeringsalstring och investeringsomfördelning.

FDI-flödena från EU15 till de nya medlemsländerna och tredje land har ökat, men en allt större andel investeras i de nya medlemsländerna. Detta tyder på investeringsomfördelning till de nya medlemsländerna där investerare i EU15 flyttar sin verksamhet från tredje land till de nya medlemsländerna. Detta fenomen behandlas ej av Kindleberger, som beskriver investeringsomfördelning som FDI som flyttar mellan länder inom den regionala sammanslutningen eller som FDI från tredje land som förflyttas från EU15 till de nya medlemsländerna.

FDI-flödet från EU15 till de nya medlemsländerna har ökat, med undantag för Litauen och Slovenien. Det minskade inflödet av FDI till dessa två länder förstärker slutsatsen om investeringsomfördelning inom EU, där Litauen och Slovenien förmodas ha mindre lokaliseringfördelar i jämförelse med andra nya medlemsländer, vilket medför att export väljs framför FDI för att förse dessa delar av marknaden. Flödenas natur är en annan möjlig orsak till de minskade inflödena av FDI till dessa länder.

Den totala FDI-stocken som tredje land har i de nya medlemsländerna har ökat och varje nytt medlemsland uppvisar en ökning av sin stock från tredje land. Trots att andelen FDI från tredje land till de nya medlemsländerna minskade i början av 2000-talet, har grannländer till de nya medlemsländerna däremot investerat en större andel av totala FDI till EU i de nya medlemsländerna. Förklaringen till detta är med största sannolikhet den större marknaden som de nu får tillgång till. Den minskade andelen FDI från Bulgarien och Rumänien, som tillhörde tredje land vid denna tidpunkt, beror troligtvis på det då kommande EU-medlemskapet där handelsliberalisering medför att export föredras framför FDI vilket leder till att deras incitament att investera i de nya medlemsländerna blir mindre.

Inflödet av FDI från tredje land till både de nya medlemsländerna och EU15 har ökat, men ökningen för de nya medlemsländerna är större än den för EU15. Andelen av tredje lands totala utflöde av FDI som går till de nya medlemsländerna har ökat samtidigt som andelen för EU15 minskat. Trots att absolutvärdet och andelen FDI till de nya medlemsländerna fortfarande är avsevärt mycket mindre än den för EU15, tyder ökningarna på investeringsalstring. Denna investeringsalstring är dock inte lika tydlig som investeringsalstringen och investeringsomfördelningen från EU15. I samband med investeringsalstringen från tredje land uppkommer även en typ av investeringsomfördelning då tredje land flyttar FDI från EU15 till de nya medlemsländerna, vilket stämmer överens med Kindlebergers teori.

Att dessa positiva effekter på FDI har uppstått beror troligtvis främst på de stora lokaliseringfördelar de nya medlemsländerna besitter, i form av relativt billig arbetskraft och geografisk närhet, i jämförelse med de gamla medlemsländerna. Andra viktiga anledningar är tillgången till den större europeiska marknaden, som underlättar för företag att växa sig större än vad som tidigare var möjligt, samt det gemensamma regelverk inom unionen som stimulerar FDI.

Investeringsalstringen och investeringsomfördelningen från EU15 är större än investeringsalstringen från tredje land, eftersom flödet av FDI från andra medlemsländer uppvisar större ökning, både i absolutvärde och procentuellt sett, i jämförelse med FDI från tredje land samtidigt som andelen FDI från andra medlemsländer har ökat mer än andelen FDI från tredje land.

Investeringsomfördelningen från EU15 till de nya medlemsländerna kan dock inkludera FDI som tredje land har i EU15, men som omfördelas till de nya medlemsländerna efter deras EU-inträde. Det som alltså ser ut som FDI från EU15 kan i själva verket vara FDI från tredje land. Effekten blir att investeringsalstringen och investeringsomfördelningen från EU15 ser större ut än vad den i verkligheten är. För investeringsomfördelningen från tredje land blir effekten likartad då investeringar som flyttar från tredje land till de nya medlemsländerna kan innehålla FDI som EU15 flyttar från tredje land till de nya medlemsländerna. Storleken på dessa effekter är okänd, men de förväntas inte påverka resultatet gällande relationen mellan investeringsalstringens och investeringsomfördelnings storlek nämnvärt.

Detta resultat stämmer delvis överens med utfallet för Mexiko i NAFTA som redovisades för i tidigare forskning. Liksom Mexiko upplevde även de nya medlemsländerna i EU positiva effekter på inflödet av FDI, både från andra medlemsländer och tredje land. Till skillnad från Mexiko där ökningarna var störst från tredje land, uppvisade de nya medlemsländerna däremot störst ökning av FDI från andra medlemsländer.

Referensförteckning

Publicerade källor

Dunning, J. H (1993), *The Globalization of Business – The Challenge of the 1990's*, Routledge, London och New York.

Robson, P (1998), *The Economics of International Integration Fourth Edition*, Routledge, London och New York.

Schiff, M., A. L Winters (2003), *Regional Integration and Development*, Världsbanken och Oxford University Press.

Senior Nello, S (2005), *The European Union – Economics, policies and history*, McGraw-Hill, New York.

Elektroniska källor

Bank of Estonia

<http://www.eestipank.info/> >> Statistical Indicators >> Balance of Payments, International Investment Position >> 1.1.1 Direct investment position by countries (2007-11-30)

Bank of Latvia

http://www.bank.lv/images/img_lb/izdevumi/latvian/maksbil/2006-04/8.7.xls (2007-11-30)

Bank of Slovenia

<http://www.bsi.si/library/includes/datoteka.asp?DatotekaId=2583> (2007-11-30)

Blomström, M., A. Kokko, (1997), *Regional Integration and Foreign Direct Investment: A Conceptual Framework and Three Cases*

<http://www.worldbank.org/html/dec/Publications/Workpapers/WPS1700series/wps1750/wps1750.pdf> (2008-01-25)

Bulgarian National Bank

[http://www.bnb.bg/bnb/home.nsf/vPages/S_FDI_ADS_F_GR_1999-2006_stock/\\$File/1999-2006_S_FDI_Stock_geographic_A-en.xls](http://www.bnb.bg/bnb/home.nsf/vPages/S_FDI_ADS_F_GR_1999-2006_stock/$File/1999-2006_S_FDI_Stock_geographic_A-en.xls) (2007-11-29)

Duce M., Banco de España (2003), *Definitions of Foreign Direct Investment (FDI): a methodological note*

<http://www.bis.org/publ/cgfs22bde3.pdf> (2007-11-20)

Europa – Gateway to the European Union

<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/e50026.htm> (2008-01-20)

Eurostat, *European Union foreign direct investment yearbook 2005*

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-BK-05-001/EN/KS-BK-05-001-EN.PDF (2007-12-11)

Eurostat, *European Union foreign direct investment yearbook 2006*

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-BK-06-001/EN/KS-BK-06-001-EN.PDF (2007-12-11)

Eurostat, *Eurostat Yearbook 2006-07*,

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-CD-06-001-06/EN/KS-CD-06-001-06-EN.PDF (2007-12-11)

Eurostat, 2007, *EU-15 Foreign Direct Investment in the new Member Countries continues to increase*, Statistics in Focus,

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-07-106/EN/KS-SF-07-106-EN.PDF (2007-12-11)

Eurostat, 2007, *EU-25 FDI flows with the rest of the world continued to increase in 2006*, Statistics in Focus,
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-07-115/EN/KS-SF-07-115-EN.PDF (2007-12-11)

Grythberg, D (2005), *Medelhavets regionalisering – Handel och investeringar enligt nav-ekerteorin*, Uppsats,
www.diva-portal.org/diva/getDocument?urn_nbn_se_uu_diva-5988-2__fulltext.pdf, (2007-12-11)

Ministry for Investment, Industry and Information Technology, Malta
<http://www.miti.gov.mt/docs/Direct%20Investment%20from%20abroad.pdf> (2007-11-30)

National Bank of Romania
<http://www.bnro.ro/En/Statistica/FDI/eFDI2005.pdf> (2007-11-30)
<http://www.bnro.ro/En/Statistica/FDI/eFDI2006.pdf> (2007-11-30)

National Bank of Slovakia, *Foreign Direct Investment in Slovakia*, Economics focus
http://www.nbs.sk/BIATEC/BIA09_02/13_15.PDF (2007-11-30)

OECD, *OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment*
<http://www.oecd.org/dataoecd/10/16/2090148.pdf> (2007-11-20)

OECD, *OECD Glossary of Foreign Direct Investment Terms and Definitions*
<http://www.oecd.org/dataoecd/56/1/2487495.pdf> (2007-11-19)

Regeringskansliet, *Milstolpar i EU:s utvidgning*,
<http://www.sweden.gov.se/sb/d/6787/a/15735> (2008-01-07)

Statistics Lithuania
<http://www.stat.gov.lt/en/pages/view/?id=1378&PHPSESSID=afa442bed30ee5fdf3f15e47c7794eec> (2007-11-30)

UNCTAD, *Definitions of FDI*,

<http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=3147&lang=1> (2008-01-25)

UNCTAD FDI Country Profiles: Polen, Tjeckien, Ungern

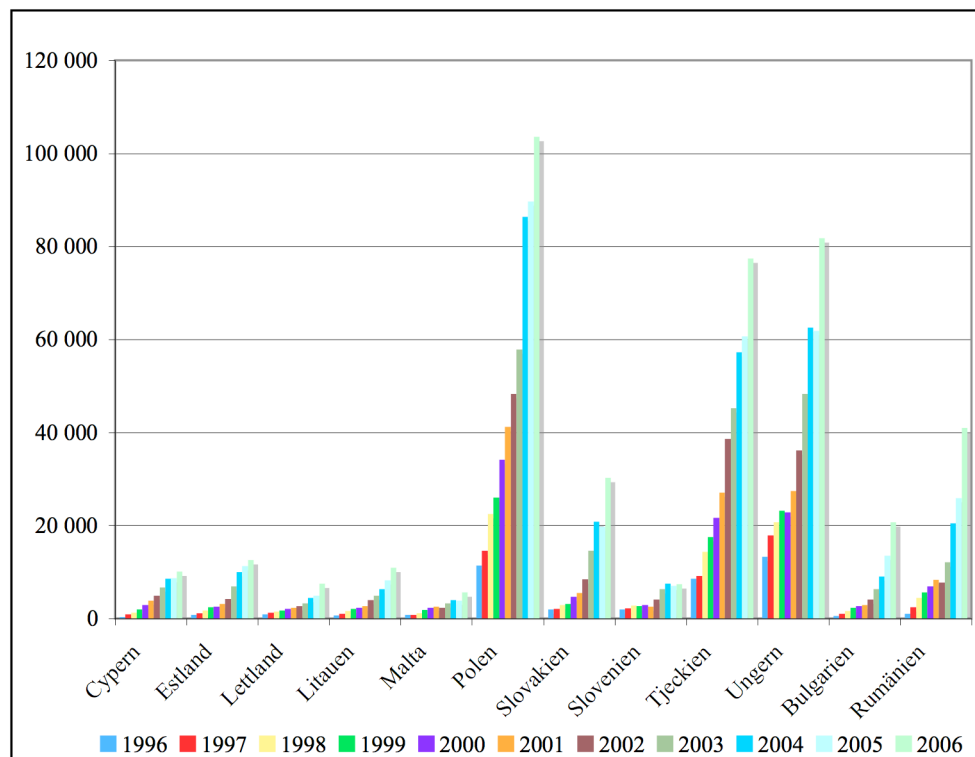
<http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=3198&lang=1> (2007-11-30)

UNCTAD, FDI on-line

<http://stats.unctad.org/fdi/ReportFolders/ReportFolders.aspx> (2008-01-25)

Appendix A

Diagram A.1 Total FDI-stock, miljoner dollar

Källa: UNCTAD, FDI On-line

Tabell A.1 Tillväxt av total FDI-stock (miljoner dollar) 1996-2006

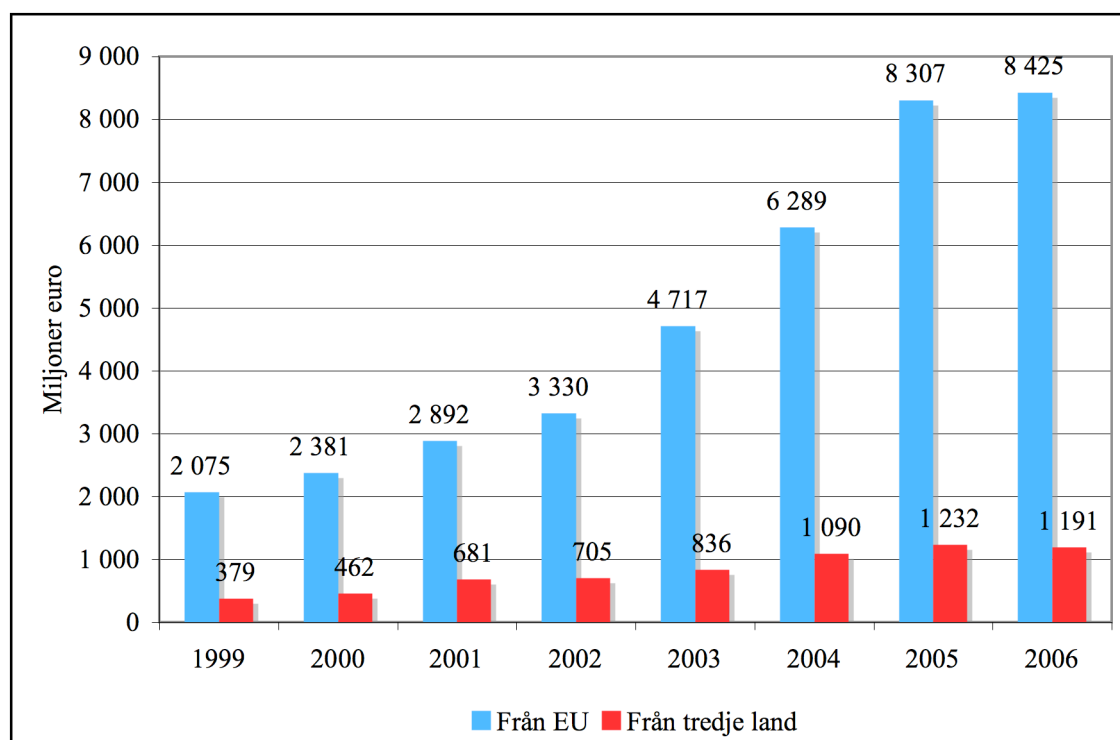
	1996	2006	Tillväxt (%)
Cypern	350	10 194	2 812,57
Estland	825	12 664	1 435,03
Lettland	936	7 532	704,70
Litauen	700	10 939	1 462,71
Malta	844	5 675	572,39
Polen	11 463	103 616	803,92
Slovakien	2 046	30 327	1 382,26
Slovenien	2 043	7 452	264,76
Tjeckien	8 572	77 460	803,64
Ungern	13 282	81 760	515,57
Bulgarien	554	20 707	3 637,73
Rumänien	1 097	41 001	3 637,56

Källa: UNCTAD, FDI On-line

Appendix B

Diagram över FDI-stock från EU och tredje land i respektive nytt medlemsland.⁶

Diagram B.1 Estland

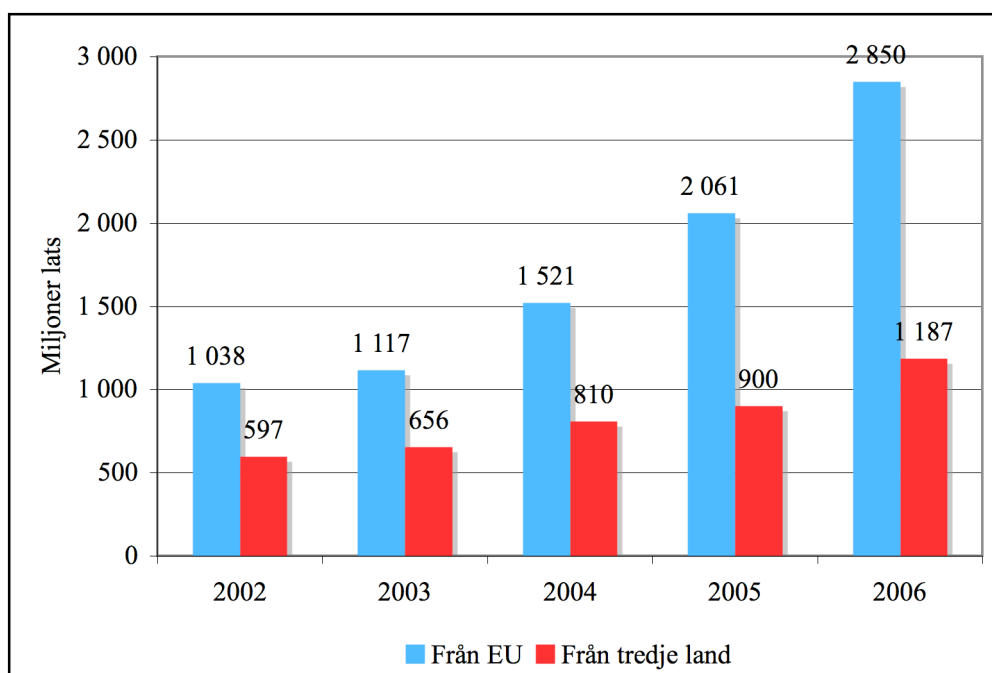

Källa: Bank of Estonia

EU definieras här som EU27.

⁶ Förutom Cypern, då data ej fanns tillgänglig.

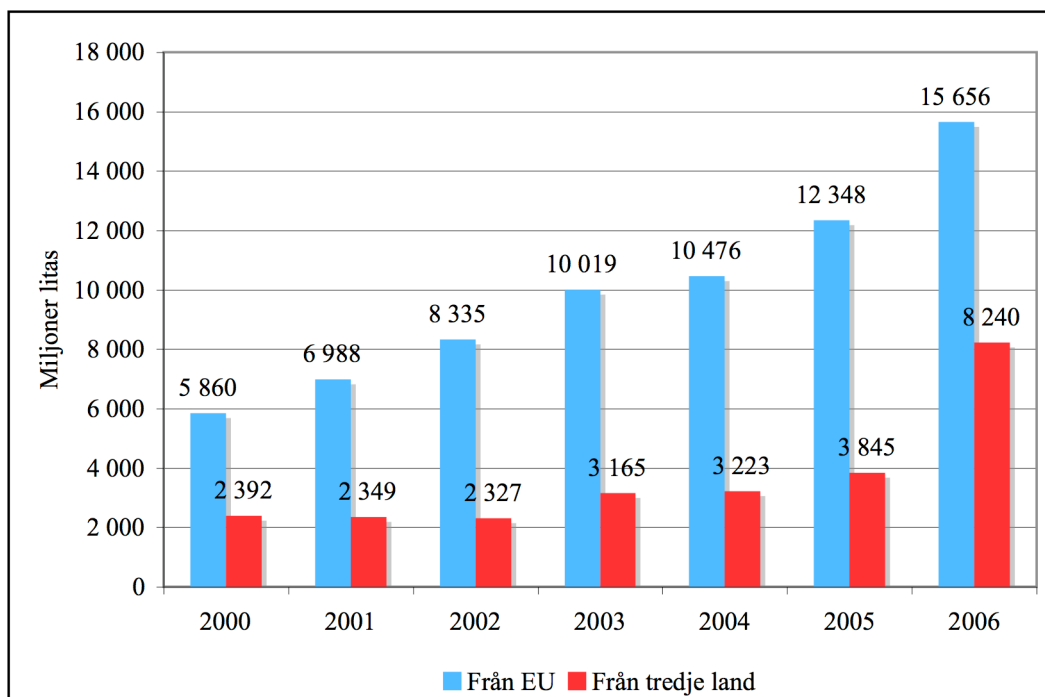
Diagram B.2 Lettland

Källa: Bank of Latvia

Grekland, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien och Ungern är här ej medräknade i EU.

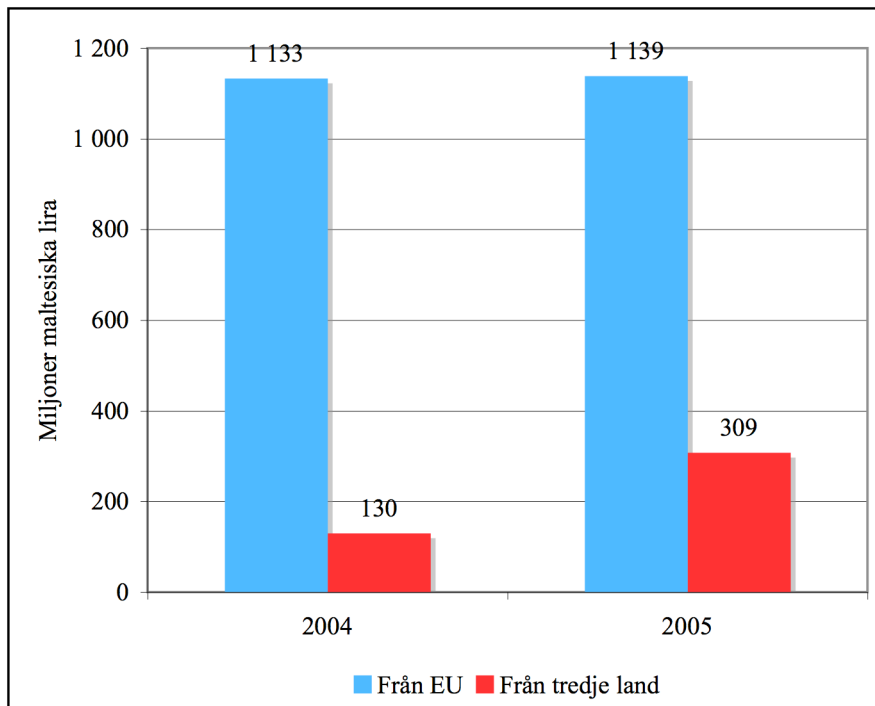
Diagram B.3 Litauen

Källa: Statistics Lithuania

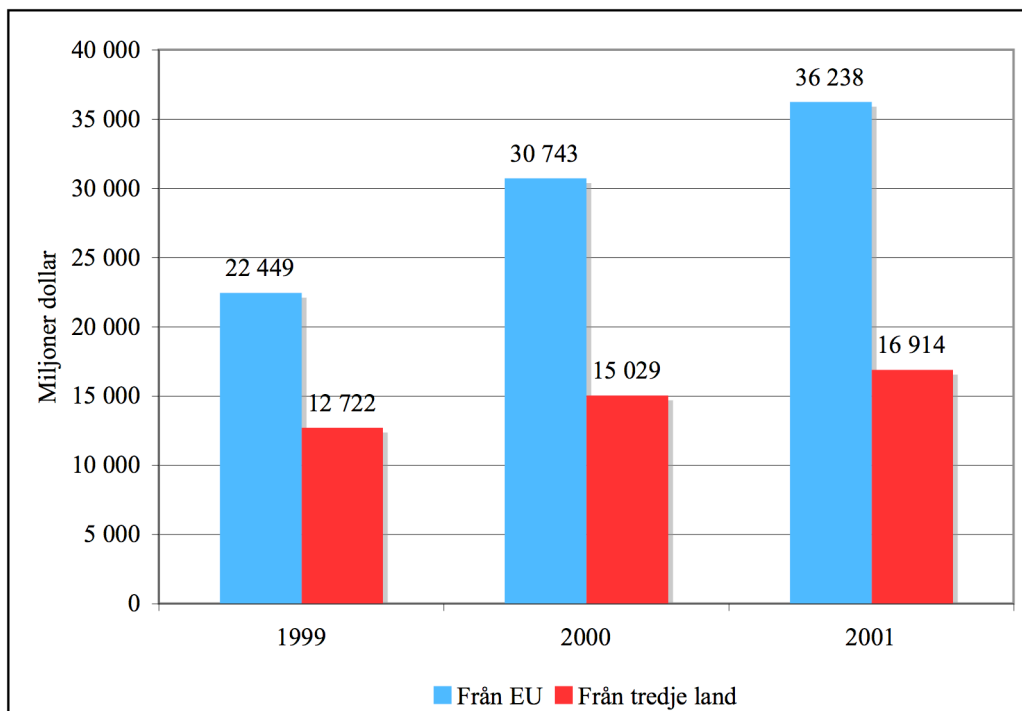
Bulgarien, Malta, Portugal, Rumänien och Slovenien är här ej medräknade i EU.

Diagram B.4 Malta

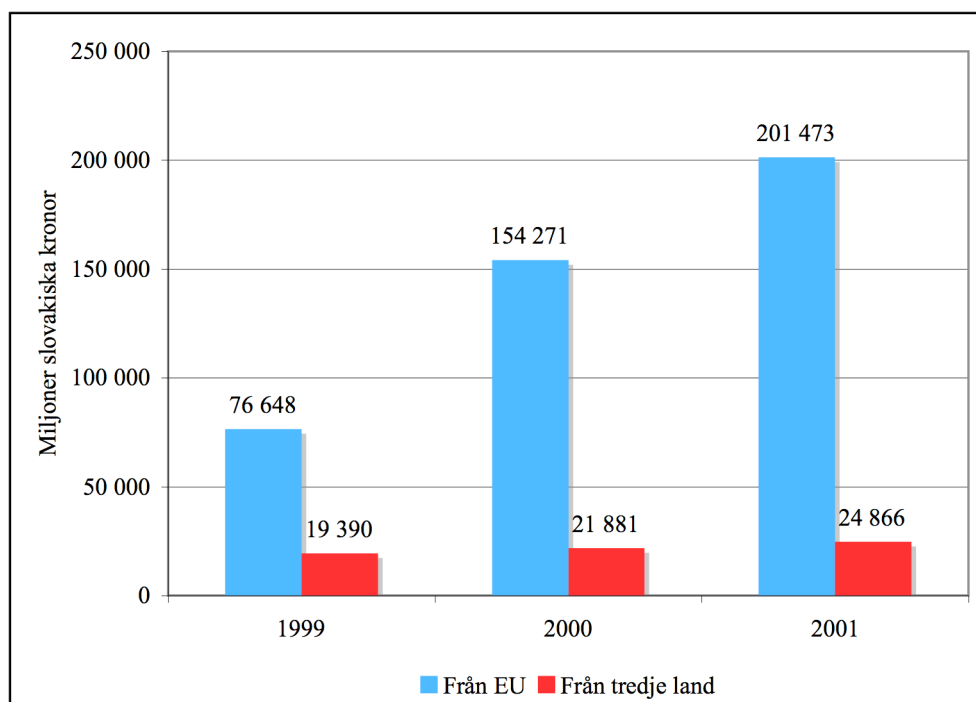
Källa: Ministry for Investment, Industry and Information Technology, Malta
EU definieras här som EU25.

Diagram B.5 Polen

Källa: UNCTAD FDI Country Profiles
EU definieras här som EU15.

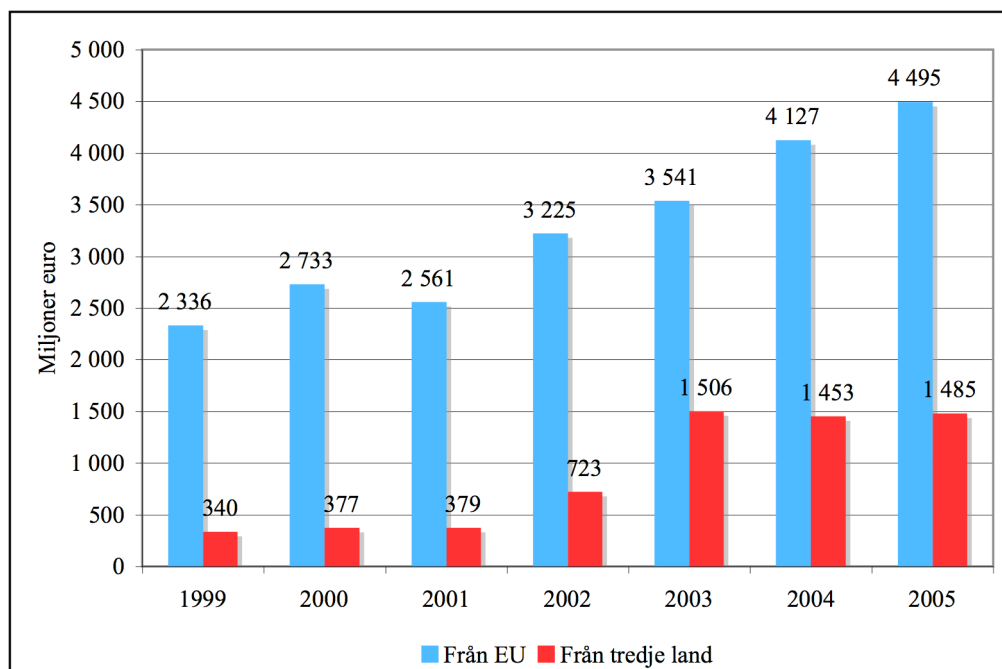
Diagram B.6 Slovakien

Källa: National Bank of Slovakia

EU definieras här som Belgien, Frankrike, Italien, Nederländerna, Storbritannien, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike.

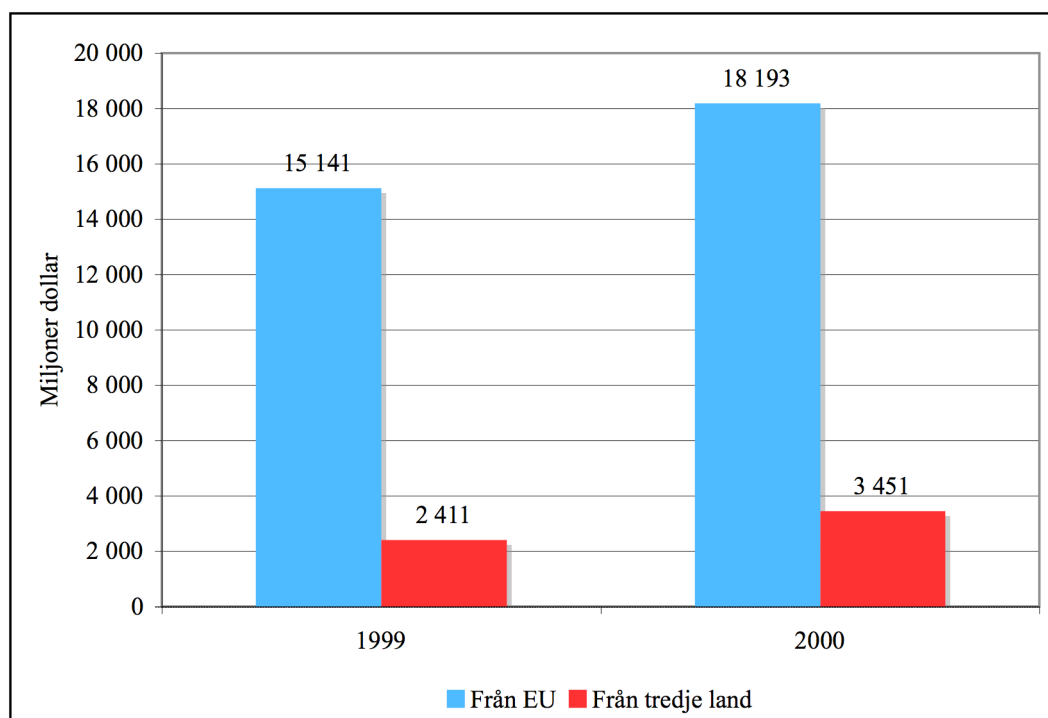
Diagram B.7 Slovenien

Källa: Bank of Slovenia

Estland, Litauen, Malta och Portugal är här ej medräknade i EU.

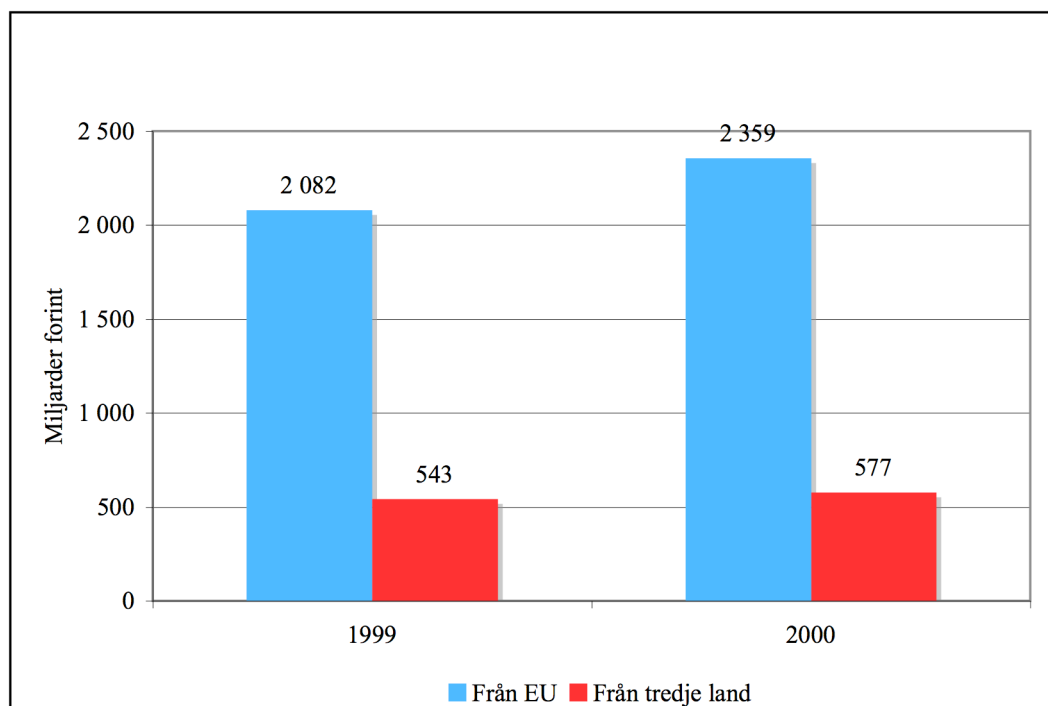
Diagram B.8 Tjeckien

Källa: UNCTAD FDI Country Profiles

EU definieras här som EU15.

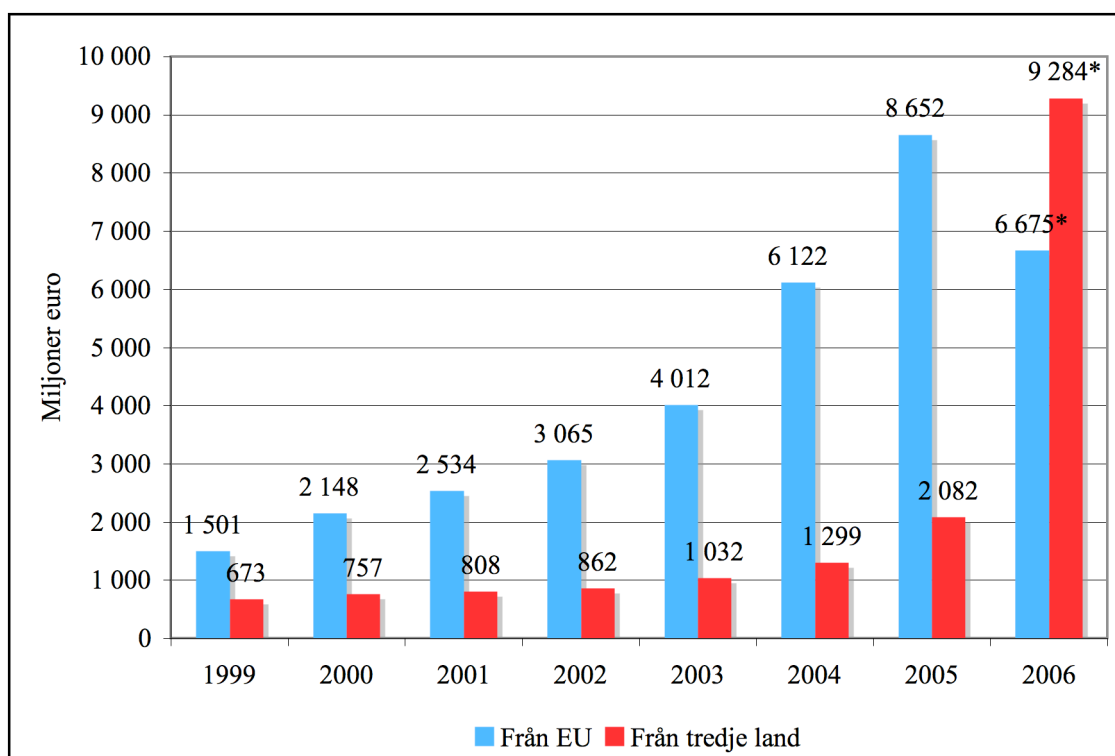
Diagram B.9 Ungern

Källa: UNCTAD FDI Country Profiles

EU definieras här som EU15.

Diagram B.10 Bulgarien

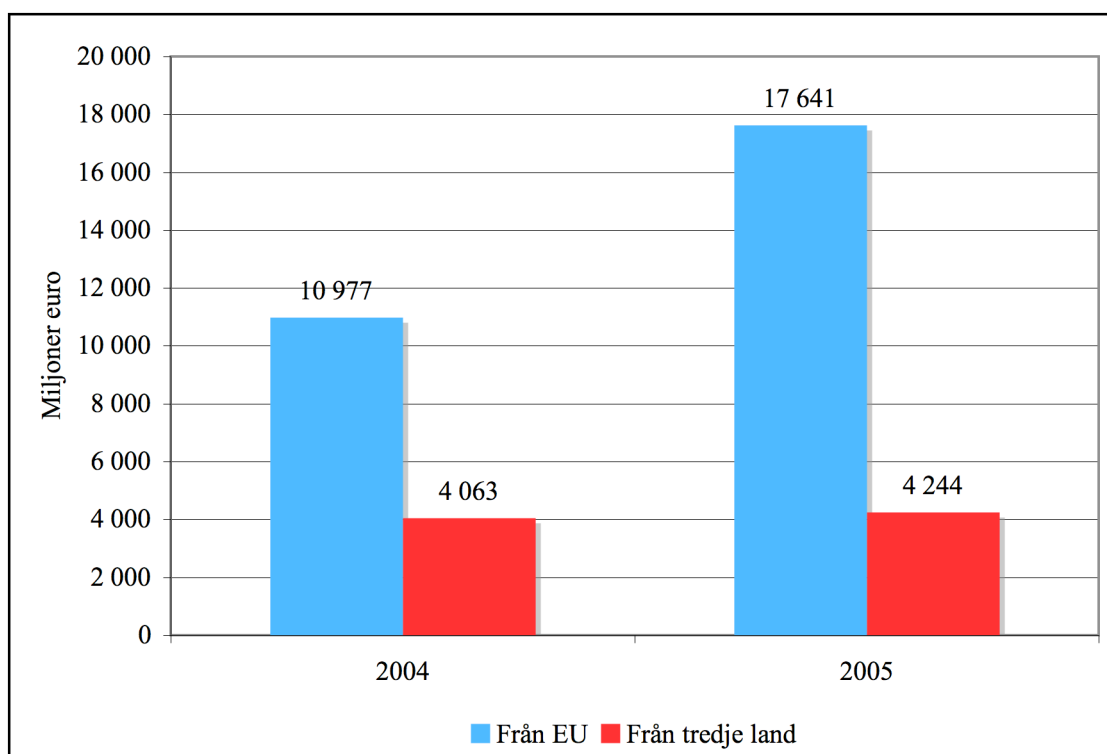

Källa: Bulgarian National Bank

*Preliminära data

EU definieras här som EU27.

Diagram B.11 Rumänien

Källa: National Bank of Romania

För år 2004 definieras EU som Belgien, Cypern, Frankrike, Grekland, Italien, Nederländerna, Sverige, Tyskland, Ungern och Österrike.

För år 2005 definieras EU som Belgien, Cypern, Frankrike, Grekland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Spanien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike.